

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมการบริหารจัดการศึกษาในการเปิดสอนโครงการโรงเรียนสองภาษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.2 หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.3 วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.4 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา
 - 1.5 ภารกิจของสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา
2. โครงการโรงเรียนสองภาษา
 - 2.1 ความเป็นมาของโรงเรียนสองภาษา
 - 2.2 ความหมายของโรงเรียนสองภาษา
 - 2.3 ความสำคัญของโรงเรียนสองภาษา
 - 2.4 แนวคิดและการพัฒนาเกี่ยวกับโรงเรียนสองภาษา
 - 2.5 หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโรงเรียนสองภาษา
 - 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเปิดสอนโรงเรียนสองภาษา
 - 1) ความหมายของความพร้อม
 - 2) แนวคิดในการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษา
3. ความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษา
 - 3.1 งานวิชาการ
 - 3.2 งานงบประมาณ
 - 3.3 งานบุคคล
 - 3.4 งานบริหารงานทั่วไป
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 2) กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานว่า หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2542, หน้า 8) กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาที่จำเป็น ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐาน และฐานที่แข็งแกร่ง มั่นคง

วิเศษ ชินวงศ์ (2544, หน้า 8) กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาการจัดการศึกษาเบื้องต้นที่หล่อหลอมให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา (2546, หน้า 3) ได้กล่าวถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง การศึกษาที่มุ่งเน้นให้ตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานรวมถึงการเรียนการสอนในระดับต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานให้แก่การเรียนรู้ขั้นต่อไป เช่น การศึกษาสำหรับเด็กวัยเริ่มต้น การศึกษาระดับประถม การสอนให้รู้หนังสือ ทักษะความรู้ทั่วไป ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ ในบางประเทศ การศึกษาพื้นฐาน ยังขยายขอบเขตไปถึงระดับมัธยมศึกษาด้วย

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 5) กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาเบื้องต้นสำหรับบุคคลทั่วไปรวมถึงผู้ที่มีความสามารถพิเศษ และผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพซึ่งเป็นการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงการเรียนการสอนในระดับต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานให้แก่การเรียนรู้ขั้นต่อไป เช่น การศึกษาสำหรับเด็กวัยเริ่มต้น การศึกษาระดับประถมศึกษา การสอนให้รู้หนังสือมีทักษะความรู้ทั่วไป ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในสังคม สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ การศึกษาพื้นฐานยังขยายขอบเขตไปถึงระดับมัธยมศึกษาด้วย ดังนั้นจึงเห็นว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานมิได้หมายความว่าจำกัดอยู่เฉพาะการศึกษาขั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นต้นเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมการศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่มีโอกาสได้เข้าเรียนด้วย

2. หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 9-12) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ต่าง ๆ ดังนี้

1) ให้การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ 1.1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลประเมินผล ซึ่งมีเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 1.2) การจัดการศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตร

จะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ

1.3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้ นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

2) การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย เป็นการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับ และประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนด กฎกระทรวง การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

3) ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหกเว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) การจัดการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังนี้

4.1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยศึกษา ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กเล็ก ซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

4.2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันอื่น หรือ พุทธศาสนา และ

4.3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษาที่เรียกหน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการโรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

วิเศษ ชินวงศ์ (2544, หน้า 2-9) กล่าวว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดจาก บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กำหนดว่า บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 2 กำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และหมวด 3 ได้กำหนดระบบการศึกษาเป็น 3 ระบบ ได้แก่ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบได้ โดยมีการเปรียบเทียบโอนผลการเรียนรู้สะสมว่าในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน การศึกษาในระบบมีสองระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปี ก่อนระดับอุดมศึกษา การศึกษาภาคบังคับเก้าปี โดยให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาภาคบังคับ จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านร่างกายสติปัญญาอารมณ์และจิตใจ

3. วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 2-3) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ไว้ 4 ประการคือ 1) ความเสมอภาคและบูรณาการ สิทธิและความเท่าเทียมทางการศึกษากล่าวคือ จุดหมายนี้ต้องการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จะเน้นการให้เด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยเห็นว่าการเรียนร่วมกับเด็กธรรมดาจะทำให้ไม่มีความรู้สึกแบ่งแยกและเด็กด้อยโอกาสนี้จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ อันเป็น การเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมอย่างราบรื่นด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีอยู่หลายกรณีที่ไม่อาจกระทำได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือเด็กพิการ มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างรุนแรง ไม่อาจจะเรียนร่วมชั้นกับเด็กอื่น ๆ ได้ นอกจากนั้นข้อจำกัดในด้านนโยบายหรือกฎกระทรวงของบางประเทศได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการเรียนร่วมของเด็กด้อยโอกาส 2) คุณภาพของการศึกษา เน้นการเรียนรู้เพื่อชีวิต กล่าวคือ คุณภาพของการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาเพื่อชีวิตนั้น เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการปฏิวัติการศึกษาซึ่งยูนิเซฟ ได้กล่าวถึงในรายงานประจำปี พ.ศ.2542 ในประเด็นของความสอดคล้องของการศึกษาต่อสถานการณ์ของสังคมและชุมชน และการให้เด็กด้อยโอกาสได้เรียนรู้ในการดำรงชีวิต นอกเหนือไปจากวิชาการที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติ จะเห็นได้ว่าหลายประเทศได้มีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ มีการปรับปรุงวิธีการวัดผลของการศึกษาให้มีการวัดผลสำเร็จในการเรียนรู้เพื่อชีวิตควบคู่ไปกับผลการเรียนด้านวิชาการด้วย ปรับปรุงการให้บริการการศึกษาแก่เด็กพิเศษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการอบรมและชักชวนผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู บิดามารดา และชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมคุณภาพของการเรียนการสอน 3) การศึกษากับการพัฒนาเด็กเน้นกระบวนการพัฒนาศักยภาพให้ถึงขีดสุดอันจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีบทบาทในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และเป็นพลเมืองดีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ 4) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเน้นการเปิดโลกทัศน์ของเด็กด้านวัฒนธรรมจุดมุ่งหมายนี้ อาจแยก

ได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ การจรรโลงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งเป็นระดับกลุ่มชน และระดับชาติและการพัฒนาทัศนคติที่ยอมรับความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของผู้อื่นในสังคม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, หน้า 1-8) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยทั่วไปมี วัตถุประสงค์ 5 ประการคือ 1) ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหา ความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม วางตัวได้เหมาะสมในสังคม มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ โดยมีสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่าโรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่ให้บริการทางการศึกษา 2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐาน ได้มีการพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เซวณปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการส่วนนี้โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น 3) ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามากตามปกติที่มีอยู่หลากหลาย มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิใช่ฐานะยากจนผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่ประสบปัญหาทางร่างกาย จิตใจหรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่นนอกกรอบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาระบบทางไกล เป็นต้น 4) ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพเฉพาะด้านเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติการเฉพาะ เป็นต้น 5) พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะบูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา คุณธรรมความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาต้องจัดให้ แต่หากสถานศึกษาสามารถดูแลได้ครบถ้วนก็ต้องจัดเสริมเติมให้ในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ การแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ หรือใช้สื่อต่างๆ ช่วยเสริม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า เป็นตัววัดความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ จำนวน 5 ข้อ ดังนี้ คือ 1) ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ 2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็ก ในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ให้โอกาสทางการศึกษาโดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามากตามปกติที่มีอยู่หลากหลาย 4) ตอบสนองความ

ต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ และ 5) พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล ให้เต็มความสามารถและตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ

4. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 4) กล่าวว่า การจัดการศึกษาภาคบังคับ ตามที่ กำหนดไว้ นั้น รัฐบาลควรจัดการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา สำหรับการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยกำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา คำว่า สถานศึกษานั้นมีความหมาย 3 ประการ คือ 1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น 2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น 3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียน ที่หน่วยงานจัดการศึกษาออกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการโรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด

ปรัชญา เวสารัชช (2545, หน้า 42-43) กล่าวว่า การจัดการสถานศึกษานั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการ และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยแต่ละโรงเรียนต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา กรรมการประกอบไปด้วย ผู้แทนของผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่รัฐบาลควรจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนถึงระดับอุดมศึกษาโดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้สถานศึกษาจัดการดำเนินการใน 3 ประการ ดังนี้ 1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) โรงเรียน และ 3) ศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมไทยมีความต้องการ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา หรือเป็นคองเก่ง และมีความสุขอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยอาศัยความร่วมมือระหว่าง ชุมชน สถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการ สถานศึกษาจัดทำสาระการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

5. การกิจของสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 4) กำหนดว่าการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้นสถานศึกษา คือ หน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาในระบบ

ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงเน้นที่โรงเรียนโดยเฉพาะนักเรียน งานปฏิรูป 5 ด้าน คือ

- 1) การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตาม หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ ให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษา ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นนักเรียน ผู้เรียนที่เป็นครู และเป็นผู้บริหาร รวมทั้งที่เป็นกรรมการสถานศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนด้วย
- 2) การสอน เพื่อการประกันคุณภาพการสอนของครู เมื่อครูเรียนรู้แล้วจะเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีสอน โดยเรียนรู้เอง เปลี่ยนเอง ประเมินผลตนเอง แล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงหรือขยายผลต่อเมื่อประสบความสำเร็จ
- 3) การบริหาร เพื่อการประกันคุณภาพการบริหารเมื่อผู้บริหารเรียนรู้แล้วก็จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นไปตามแนวทาง และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา
- 4) ระบบตรวจสอบและควบคุมคุณภาพภายใน โดยการประเมินตนเองเพื่อประกันคุณภาพทั้งโรงเรียน มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของโรงเรียนอย่างครบถ้วนเป็นระบบ สามารถแสดงจุดแข็งจุดอ่อนที่โรงเรียนจะนำไปใช้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการสร้างหลักประกันให้ผลงานของโรงเรียนเป็นที่พึงพอใจของนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ
- 5) หากโรงเรียนได้ดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน อย่างเต็มที่แล้ว โดยมีผลสำเร็จอยู่ที่คุณภาพของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นคนที่มีความสามารถ มีความสุขในการเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โรงเรียนก็จะพร้อมรับการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ หรือการประกันคุณภาพจากภายนอกซึ่งเป็นภารกิจที่ทุกโรงเรียนของทุกสังกัดในประเทศไทยจะต้องกระทำตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กระทรวงศึกษาธิการ (2544ก, หน้า 1-2) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการผลิตคนให้มีคุณภาพ มีงานวิชาการเป็นหลักมีหลักสูตรเป็นหัวใจของงานวิชาการซึ่งใช้เป็นแผนที่ในการทำงานของโรงเรียนเป็นพิมพ์เขียว ในการทำงานทางการศึกษาของโรงเรียนโดยตรง พัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์มีองค์ประกอบ พื้นฐาน 4 ด้าน คือ 1) ความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรและ 4) ด้านภาวะสุขภาพ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดีต้องรู้ถึงความแตกต่างและจุดเน้นของหลักสูตรแต่ละระดับ เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการบริหารหลักสูตรและกำกับดูแลบุคลากรที่รับผิดชอบหน้าที่ในส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามความคาดหวังนั้น หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดเป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ ที่จะเกิดกับผู้เรียน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภารกิจของสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้บรรลุสู่ความเป็นคนเก่ง ดี และมีสุข ได้ในมาตรฐานเดียวกันจะต้องเชื่อมโยงกัน 3 เรื่องหลักคือ มาตรฐานด้านผู้เรียนนอกจากจะต้องมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรแล้วยังต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานด้านกระบวนการที่สถานศึกษาต้องมี

การจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ที่สำคัญต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงมาตรฐานด้านปัจจัย คือ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ขณะที่ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

โครงการโรงเรียนสองภาษา

1. ความเป็นมาของโรงเรียนสองภาษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 1-11) ได้จัดทำ “แผนการศึกษาแห่งชาติ” ขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และมาตรา 33 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องต้องกันทั้งประเทศ ในช่วงระยะเวลา 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2559 แผนการศึกษาเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทางการศึกษาในระดับหน่วยงานต้นสังกัดถึงสถานศึกษา

สุชาติา เปลี่ยนสุภาพ (2545, หน้า 80) และกองโรงเรียนนโยบายพิเศษ (2542, หน้า 1) กล่าวถึง ที่มาของโรงเรียนสองภาษาไว้ พอสรุปได้ว่า ในช่วงปลายทศวรรษ 2510 มีโรงเรียนนานาชาติเพียงไม่กี่โรงเรียนในประเทศไทย ที่มีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนเหล่านี้ตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่บุตรธิดาของชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทย โดยที่รัฐบาลได้อนุญาตให้รับเด็กไทยซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศต่ำกว่า 3 ปี และประสบปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเดิมของตนอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ในลักษณะนี้และมีแนวผลกระทบต่อการไหลออกของเงินตราประเทศได้ ในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลจึงอนุญาตให้โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย รับนักเรียนกลุ่มดังกล่าวโดยมีการจำกัดจำนวนนักเรียนอยู่ในสัดส่วนครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

พริมรส นนทภักดิ์ (2547, หน้า 4) กล่าวว่า จากความพยายามของทุกฝ่ายที่จะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านระบบบริหารจัดการและการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ และได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง การจัดการเรียนการสอนโครงการโรงเรียนสองภาษาจัดขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน และแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะปรับปรุงวิธีการ รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสร้างมิติใหม่ของการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนทักษะทางภาษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน พ.ศ. 2541 โดยใช้ชื่อว่า โครงการหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ โรงเรียนที่เข้าร่วมจัดการเรียนการสอนโครงการหลักสูตรภาษาอังกฤษจะเรียกว่าโรงเรียนสอง

ภาษาซึ่งนอกจากเขตกรุงเทพมหานครแล้ว โครงการนี้ยังกระจายครอบคลุมในส่วนภูมิภาคอีกด้วย

ละเอียด กลิ่นลำดวน (2550, หน้า 36-37) กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2540 เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย มีผลกระทบกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อต่างประเทศ ประกอบกับโรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนภายในประเทศที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงรวมทั้งผู้ปกครองร้องขอให้กระทรวงศึกษาธิการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษขึ้นในโรงเรียนรัฐบาลเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ปกครอง กระทรวงศึกษาธิการได้เลือกโรงเรียนโยธินบูรณะเป็นโรงเรียนนำร่องในการจัดการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการตามโครงการโรงเรียนสองภาษา (English Program) โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน มีโรงเรียนที่ดำเนินการในระยะเริ่มแรกจำนวนทั้งหมด 8 โรงเรียน ดังนี้

พ.ศ. 2541	โรงเรียนโยธินบูรณะ	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2542	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	จังหวัดนครศรีธรรมราช
	โรงเรียนสามัคคีวิทยา	จังหวัดเชียงราย
	โรงเรียนมกุฎเมืองราชะยอง	จังหวัดระยอง
พ.ศ. 2543	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
	โรงเรียนสะอาดเผดิม	จังหวัดชุมพร
	โรงเรียนนารีเฉลิม	จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2545	โรงเรียนมัธยมศึกษาวัดนายโรง	จังหวัดกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการสร้างระบบและรูปแบบการบริการสถานศึกษา กลุ่มที่มีความพร้อมให้สามารถเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศสู่ระดับสากลอย่างมีคุณภาพและตอบสนองความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียนเน้นความคล่องตัวในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดให้มีโครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่ขึ้น 5 รูปแบบ คือ

1. โรงเรียนในกำกับรัฐบาล เป็นโรงเรียนที่มีอิสระคล่องตัวและมีอำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านวิชาการ การเงิน บุคลากร และการบริหารงานทั่วไป
2. โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนา มาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน
3. โรงเรียนส่งเสริมความสามารถพิเศษ โครงการวิจัยพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ในโรงเรียน สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
4. โรงเรียนสองภาษา เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ

5. โรงเรียนต้นแบบใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (information and communication technology: ICT)

ในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายจำนวนโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อตามนโยบายโรงเรียนรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนสองภาษาประเภทหลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับย่อ (mini english program : MEP) ในระดับประถมศึกษาจำนวน 17 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 42 โรงเรียน

พ.ศ. 2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคัดเลือกโรงเรียนร่วมโครงการโรงเรียนสองภาษา ประเภทหลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับย่อ ในระดับประถมศึกษาจำนวน 37 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา 62 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนใดมีความพร้อมมากขึ้นจะได้รับอนุมัติให้ขยายเป็นโรงเรียนประเภทหลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับเต็ม (english program : EP) ต่อไป

ชัยพร สกุลพนารักษ์ (2552, หน้า 40-42) กล่าวว่า ความเป็นมาของโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการริเริ่มโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียนเอกชนเมื่อปี พ.ศ. 2538 ซึ่งในตอนนั้นใช้ชื่อว่า โครงการใช้สื่อการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และอนุมัติให้โรงเรียนในสังกัดเริ่มดำเนินโครงการได้ เพื่อใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษระดับสากล สามารถดำรงตนอยู่กับวัฒนธรรมไทยและศึกษาต่อได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โรงเรียนสองภาษาที่ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ และใช้หลักสูตรการศึกษาพุทธศักราช 2544 ในการจัดการเรียนการสอน มีประวัติความเป็นมาดังนี้ พุทธศักราช 2540 คนไทยในฐานะระดับปานกลางจนถึงดี และผู้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษมีความนิยมส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาต่อต่างประเทศ โดยเรียนตามหลักสูตรของประเทศนั้น ๆ จนเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทย ผู้ปกครองส่วนมากจึงนำบุตรหลานของตนกลับมาเรียนยังประเทศไทย แต่ค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนในโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทยมีราคาค่าเล่าเรียนที่แพงมากเนื่องจากการดำเนินงานโดยเอกชน ดังนั้น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท วรพิพัฒน์) และอธิบดีกรมสามัญศึกษา (นายกว้าง รอบคอบ) จึงหาโรงเรียนนำร่องเพื่อจัดโปรแกรมการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตามที่ผู้ปกครองร้องขอ โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกในโครงการ โรงเรียนแรกคือโรงเรียนโยธินบูรณะโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการโดยการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่สถานศึกษากำหนดเป็นภาษาอังกฤษ ยกเว้น วิชาภาษาไทยและสังคมศึกษาเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทยพุทธศักราช 2541 ผู้ปกครองระดมทรัพยากรส่วนหนึ่งเพื่อการจัดโครงการโรงเรียนสองภาษาให้เป็นทางเลือกหนึ่ง

ในการพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลให้มีคุณภาพสู่มาตรฐานโลก ทั้งด้านทักษะความคิด การเรียนรู้ และกระบวนการ พุทธศักราช 2542 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการอีก 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) โรงเรียนมงกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง 3) โรงเรียนสามัคคี วิทยาลัย จังหวัดเชียงราย พุทธศักราช 2543 โครงการเกิดปัญหาอัตราการจ้างครูชาว ต่างประเทศต่ำ เนื่องจากเงินค่าจ้างที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ต่ำ คือ อัตราสูงสุดไม่เกิน 19,500 บาท ทำให้โรงเรียนต้องมีการระดมทุนจากผู้เกี่ยวข้องมาใช้ ได้แก่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมเพิ่มเติมอีก 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัด สุราษฎร์ธานี 2) โรงเรียนสะอาดเผติมวิทยา จังหวัดชุมพร 3) โรงเรียนวนรารีเฉลิม จังหวัดสงขลา พุทธศักราช 2544 อธิบดีกรมสามัญศึกษา (ดร.เกษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา) ได้เชิญผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ ผู้แทนกองการมัธยมศึกษา ผู้แทนกองแผนงาน และผู้แทนศึกษานิเทศก์ ร่วมประชุมเพื่อหาโรงเรียนรองรับความต้องการของผู้ปกครองที่มี จำนวนมากซึ่งโรงเรียนโยธินบูรณะไม่สามารถรองรับได้ทั้งหมด จึงพิจารณาคัดเลือกโรงเรียน มัธยมวัดนายโรง กรุงเทพฯ เข้าร่วมโครงการ พุทธศักราช 2545 คณะครูในโครงการโรงเรียน สองภาษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ไปร่วมกันจัดทำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เสนอ ให้กรมวิชาการตรวจสอบเรื่องความถูกต้องของการใช้ภาษาอังกฤษ ณ โรงเรียนมงกุฎเมือง ราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง ปัญหาการจ้างครูชาวต่างประเทศ กรมสามัญศึกษา ได้นำเสนอเรื่อง การขออนุมัติจ้างครู ชาวต่างประเทศในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้เข้าชี้แจงกับ กรมบัญชีกลางแล้ว และใช้เวลา 1 ปี จึงได้อนุมัติให้ครูชาวต่างประเทศในอัตรา เดือนละ 30,000 บาท ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 40,000 บาท ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับ อัตราค่าตอบแทนรายคาบ กำหนดให้จ่าย ค่าตอบแทนคาบเรียนละ 600 บาทในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และ 800 บาทในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร โครงการโรงเรียนสองภาษาได้ย้ายมา สังกัดสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความพร้อมจำนวน 12 สาย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนในโครงการโรงเรียนสอง ภาษา ผู้แทนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประเมินโรงเรียนเข้าร่วม โครงการตามสายที่รับผิดชอบ พุทธศักราช 2547 คณะกรรมการประเมินความพร้อมของ โรงเรียนนอกประเมินโรงเรียน ร่วมกันประชุมสรุปผลการประเมินความพร้อมของโรงเรียน และ รายงานต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นทำการแจ้งผลการประเมินโรงเรียนที่สามารถดำเนินการ โครงการ โรงเรียนสองภาษาได้ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มอบนโยบายในการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา โดยการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านระบบบริหารจัดการและการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพและได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง มีโรงเรียนจำนวนมาก ซึ่งมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและศักยภาพแตกต่างกันทั้งศักยภาพของโรงเรียนชุมชนและผู้เรียนเพื่อให้การดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมจึงมีการจัดโครงการ “สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา” ขึ้นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) โรงเรียนในกำกับของรัฐ 2) โรงเรียนวิถีพุทธ 3) แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 4) โรงเรียนสองภาษาและ 5) โรงเรียนต้นแบบใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

2. ความหมายของโรงเรียนสองภาษา

คณะกรรมการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546ค, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนสองภาษา ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน

สุริรัตน์ พรหมเพชร (2548, หน้า 16) กล่าวว่า โรงเรียนสองภาษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนาด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาของผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและส่งเสริมค่านิยมอันดีงาม ตลอดจนการเรียนการสอนในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานกับความเป็นสากล สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาการสอนทำได้ 2 แบบ คือ โรงเรียนสองภาษาฉบับเต็ม และโรงเรียนสองภาษาฉบับย่อ ซึ่งมีความแตกต่างกัน คือ โรงเรียนสองภาษาฉบับเต็ม จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทย ประเพณีไทยและสังคมศึกษา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย ส่วน โรงเรียนสองภาษาฉบับย่อ สอนภาษาอังกฤษได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์ ทั้งนี้โรงเรียนสามารถเก็บค่าเล่าเรียนเพิ่มจากโรงเรียนปกติได้ ในเบื้องต้นจะคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่ ที่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

ชัยพร สกุลพนารักษ์ (2552, หน้า 14) กล่าวว่า โรงเรียนสองภาษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาของผู้เรียนการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม ตลอดจนการเรียนการสอนในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานกับความเป็นสากลสำหรับรูปแบบการจัดสามารถทำได้

2 แบบ คือ โรงเรียนสองภาษาฉบับเต็ม จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้น ภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ส่วนโรงเรียนสองภาษาฉบับย่อ สอนได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนสองภาษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนา ด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและส่งเสริมค่านิยมอันดีงาม และการผสมผสานระหว่างความเป็นไทยกับความเป็นสากล สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาการสอนทำได้ 2 แบบ คือ โรงเรียนสองภาษาฉบับเต็มและโรงเรียนสองภาษาฉบับย่อ ซึ่งโรงเรียนสองภาษาฉบับเต็ม สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทย ประเพณีไทยและสังคมศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย ส่วน โรงเรียนสองภาษาฉบับย่อ สอนภาษาอังกฤษได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์

3. ความสำคัญของโรงเรียนสองภาษา

สุทธิพงศ์ ยงค์มกล (2543, หน้า 2) กล่าวว่า จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายต่างพยายามพัฒนาให้เหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังที่เห็นได้จากความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านหลักสูตรและวิธีการไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย วัตถุประสงค์และการปฏิบัติ ล้วนเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ถึงความพยายามที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ความพยายามเพื่อการบรรลุผลดังกล่าวอีกขั้นหนึ่งเห็นจะได้จากคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อปลายปี พ.ศ. 2538 และต้นปี พ.ศ. 2539 ได้มีมติให้ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และได้มีหนังสือเวียนสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีที่ นร. 0215/2865 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2539 ให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งรัดพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้เป็นไปตามนโยบายการสอนภาษาอังกฤษต่างประเทศตั้งแต่ประถมศึกษาเป็นต้นไป จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงเรียนที่เปิดสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ให้ใช้สื่อการสอนที่เป็นภาษาอังกฤษได้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538

สุชาดา เปลี่ยนสุภาพ (2546, หน้า 123) กล่าวว่า นักเรียนที่พูดได้สองภาษาจะมีความสามารถในการสื่อสาร และมีความยืดหยุ่นทางภาษามากกว่าและยังสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทั้งความคิดสร้างสรรค์ และระบบในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี สามารถที่จะใช้ความสามารถในภาษาที่สองค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากตำราต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และมีโอกาสในอาชีพการงานในอนาคต รวมถึงเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล

อัจฉรา วงศ์โสธร (2548, หน้า 30) กล่าวว่า ประเทศไทยซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้นแม้ว่าจะมีการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานาน แต่ก็พบว่าคนไทยอ่อนภาษาอังกฤษมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยหลายประการ ดังนั้นผู้เรียนจึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษเท่าที่ควร และไม่สามารถจะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ ผู้เรียนมีความรู้แต่ขาดทักษะการฟังและการพูดเป็นอย่างมาก ในขณะที่ มีทักษะด้านการอ่านและการเขียนเพียงเล็กน้อย

อภิมรย์ อุไรรัตน์ (2556, ย่อหน้า 3) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรทวิภาษาแบบองค์รวม หรือสองภาษา มีการพัฒนาการสอนของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต ผลปรากฏว่านักเรียนในโรงเรียนตามเวลาปกติ 6-9 ปี พบว่านักเรียนมีความสามารถในการฟังโต้ตอบ และพูดได้ ระดับดีมาก ส่วนนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนตามเวลาปกติมากกว่า 3 ปี พบว่ามีความสามารถในการฟังในระดับดีมากและการพูดอยู่ในระดับปานกลาง และสำหรับนักเรียนที่เรียนตามเวลาปกติเป็นเวลา 1-2 ปี พบว่านักเรียนมีความสามารถในการฟังในระดับที่สื่อสารได้ ส่วนการพูดอาจมีข้อจำกัดบ้าง ทั้งนี้เพื่อเตรียมให้นักเรียนในหลักสูตรสองภาษาพร้อมกับการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 และยังคงพัฒนาทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อสรรหากระบวนการ รูปแบบ วิธีการ ให้ทันสมัยสอดคล้องกับความเป็นไปในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนระบบการศึกษาของไทยให้สมบูรณ์ และยั่งยืน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในยุคสังคมฐานความรู้ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ทุกประเทศทั่วโลกใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสองภาษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและศักยภาพต่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความเป็นไปในปัจจุบัน

4. แนวคิดและการพัฒนาเกี่ยวกับโรงเรียนสองภาษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2542, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545, หน้า 7) ในหมวด 4 มาตรา 23 กล่าวว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (ข้อ 4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

สุทธิพงศ์ ยงค์กมล (2543, หน้า 12-14) กล่าวว่า คณะกรรมการเพื่อพิจารณา กำหนดแนวทางการดำเนินงานการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนโรงเรียนเอกชนได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2538 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชน และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ออกหนังสือที่ ศธ 1001/2539 แจ้งเรื่องการใช้สื่อการสอนเป็นภาษาอังกฤษและหลักเกณฑ์การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชนให้กับโรงเรียนเอกชนในส่วนกลางได้รับทราบ

ในวันที่ 13 มีนาคม 2538 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับโรงเรียนที่ประสงค์จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอนซึ่งมีประเด็นสำคัญ คือ โรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนและโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดการเรียนการสอนบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิคให้กับนักเรียนไทย และเปิดโอกาสให้นักเรียนชาวต่างประเทศเข้าเรียนได้ นอกจากนั้นยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ดำเนินการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสรุปได้ดังนี้ 1) ให้สอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2) ปีการศึกษาแรกที่ดำเนินการให้เปิดสอนตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นของแต่ละระดับชั้นและเปิดเพิ่มตามลำดับชั้นปีละชั้นในปีการศึกษาถัดไปโรงเรียนที่มีความพร้อมสามารถเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 เป็นต้นไป 3) วิชาสอนให้โรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสมและความพร้อมของโรงเรียนว่าจะสอนวิชาใด ยกเว้นวิชาภาษาไทย และวิชาในหมวดสังคมศึกษาที่เกี่ยวกับประเทศไทย และวัฒนธรรมไทย 4) ได้กำหนดเพดานค่าธรรมเนียมการเรียนอัตราที่จัดเก็บเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติในปี พ.ศ. 2538 จึงมีโรงเรียนเอกชนจำนวน 3 แห่งเสนอขอดำเนินการและได้รับอนุมัติ ให้ใช้สื่อการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ คือ โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา โรงเรียนอนุตมศึกษา และโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการประธานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีคำสั่งคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ 15/2539 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชนลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2539 ให้มีคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมอบหมายเป็นประธานอนุกรรมการ ผู้อำนวยการกองโรงเรียนนโยบายพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนการศึกษาคณะกรรมการ และมืออนุกรรมการอีก 8 คน คือ จากกองโรงเรียนต่างๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาธิการเอกชนร่วมกับโรงเรียนเอกชนที่ใช้คณะกรรมการพิจารณาโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชนได้ทบทวนหลักเกณฑ์การใช้ภาษาเป็นสื่อการสอนและได้รับได้มีมติให้ปรับปรุงใหม่จึงมีหลักเกณฑ์ ฉบับปรับปรุงขึ้น โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในคราวประชุมครั้งที่ 1/2441 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2541 ซึ่งมีปรัชญาการจัดดำเนินการ คือ เพื่อมุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนวิชาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากลสามารถที่จะดำรงตนอยู่กับวัฒนธรรมไทยและศึกษาต่อได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยมีลักษณะเฉพาะคือจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นทั้งสายสามัญและสายอาชีพตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ เว้นแต่วิชาภาษาไทยและวิชาในหมวดสังคม

ศึกษาที่ว่า ด้วยเรื่องของประเทศไทย วัฒนธรรมไทย พระพุทธศาสนา และกฎหมายไทย ให้สอนด้วยภาษาไทย

เสาวภา จันทรังค์ (2547, หน้า 2) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ การศึกษาทั้งระบบ โดยการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ โครงการโรงเรียนสองภาษาถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญในการการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในด้านภาษาอังกฤษให้สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพโดยถือให้ โรงเรียนที่มีความพร้อมและศักยภาพเพียงพอในทุกด้าน โดยโครงการโรงเรียนสองภาษาเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและทักษะภาษาของผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความสามารถขั้นพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2548, หน้า 1) กล่าวว่า โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและพ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษา ที่เรียกว่า การร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่และผู้ปกครอง มีทางเลือกมากขึ้นในการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตามปรัชญาของระบบการศึกษา ตามเป้าหมายของวาระแห่งชาติว่าด้วยการสร้างความสามารถแข่งขันให้กับคนไทย กระทรวงศึกษาธิการให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพทดลองจัดโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษตั้งแต่ปี 2541

จากการประชุมเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2546 นายกรัฐมนตรีได้มอบนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการเรื่องให้มีองค์กรเล็กที่คล่องตัว เพื่อสร้างระบบการทำงานแก่โรงเรียนและนักเรียน รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นอิสระทางความคิดหลุดจากระเบียบที่รัดตึงเป็นอุปสรรคด้านต่าง ๆ และขยายผลอย่างเต็มรูปแบบในโอกาสต่อไป บุคคลเหล่านี้ก็จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติให้ก้าวทันเทคโนโลยีเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งนี้โดยไม่ละเลยผู้เรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศ ปัจจุบันนโยบายดังกล่าวกำลังได้รับการสานต่ออย่างเป็นรูปธรรมด้วยโครงการ “สำนักพัฒนานวัตกรรม” ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยในเบื้องต้นจะพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 ลักษณะในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนทั้ง 5 รูปแบบจะมีไม่มากทั้งนี้เพื่อให้มันคงก่อนจะขยายผลตามแผนงานในระบบต่อไป ซึ่งโรงเรียนรูปแบบใหม่ทั้ง 5 รูปแบบคือ โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนวิถีพุทธ แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โรงเรียนสองภาษาและโรงเรียนต้นแบบซึ่งใช้คอมพิวเตอร์

และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีจุดเน้นต่างกัน เช่น โรงเรียนสองภาษามีจุดเน้นที่การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดและการพัฒนาโรงเรียนสองภาษาในโรงเรียนเอกชนเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนเอกชนเป็นโรงเรียนนาร่องสำหรับหลักสูตรนี้ และในเวลาต่อมาโรงเรียนรัฐบาลได้เริ่มดำเนินการขึ้นครั้งแรกในปีการศึกษา 2541 โดยมีโรงเรียนโยธินบูรณะและโรงเรียนมงกุฎเมืองราชวิทยาลัย ซึ่งนับว่าเป็นโรงเรียนนาร่องของรัฐบาลที่เปิดดำเนินการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ และในปี 2546 กระทรวงศึกษาได้มอบหมาย ให้สำนักพัฒนานวัตกรรม พัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียนในกำกับของรัฐ 2) โรงเรียนวิถียุทธ 3) แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 4) โรงเรียนสองภาษา และ 5) โรงเรียนต้นแบบซึ่งใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีจุดเน้นต่างกัน

5. หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการโรงเรียนสองภาษา

5.1 หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2548, หน้า 1 - 21) ได้มอบหมายให้สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง แนวทางปฏิบัติและข้อควรตระหนักในการดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรายละเอียด 10 ประการ ดังนี้

1) สถานศึกษาที่มีความพร้อมและประสงค์จะจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเสนอโครงการตามหัวข้อเรื่องและวิธีการในการเขียนโครงการตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดแล้วเสนอให้พิจารณาตามลำดับขั้นจนกว่าจะได้รับ การอนุมัติโครงการจากกระทรวงศึกษาธิการจึงจะเปิดทำการสอนได้

2) สถานศึกษาที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการแล้วต้องดำเนินการภายใน 2 ปี หากไม่ได้ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนดให้ถือว่าโครงการนี้สิ้นสุด และกรณีที่ดำเนินการแล้วหากประสงค์จะหยุดดำเนินการ ต้องแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ปกครองของนักเรียนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 ปี โดยต้องคำนึงถึงการจบตัวประโยชน์ของนักเรียนชั้นสุดท้ายที่รับเข้าเรียนด้วย

3) สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอน ทั้งกลุ่มที่สอนเป็นภาษาไทยและกลุ่มที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีแผนการพัฒนาครูภาษาอังกฤษสำหรับกลุ่มที่จัดสอนเป็นภาษาไทย ให้สามารถสอนภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษา

4) สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องจัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงาน โดยเน้นคุณภาพของผู้เรียนทั้ง คุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วจัดทำรายงานประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัด และผู้เกี่ยวข้อง

5) สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษสามารถเปิดสอนได้ ทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 4 ข้อ ดังนี้
 5.1) ระดับก่อนปฐมวัย จัดการเรียนการสอนได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของเวลาที่จัดกิจกรรม
 5.2) ระดับประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนได้เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพลศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้เข้าใจใน เนื้อหาของศาสตร์นั้นควบคู่ภาษาอังกฤษ 5.3) ระดับมัธยมศึกษา จัดการเรียนการสอนได้ทุก กลุ่มสาระ การเรียนรู้ ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับความเป็นไทยกฎหมายไทยประเพณีและวัฒนธรรมไทย 5.4) เวลาเรียนที่ใช้จัดการเรียนการ สอน สอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ซึ่งหลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับเดิม ใช้เวลาเรียน 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป (ไม่น้อยกว่า 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้) ส่วนหลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับย่อ ใช้เวลาเรียน 8 -14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้)

6) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาที่เป็นชาวต่างประเทศต้อง ออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามสำเนียงของเจ้าของภาษา และใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร เบื้องต้นได้ หรือจัดให้ครูไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ดีเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดเวลา

7) การคัดเลือกและการจัดการเกี่ยวกับครูผู้สอนมี 6 ข้อ ดังนี้
 7.1) จบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และต้องมีหลักฐานการศึกษาในสาขาวิชาที่สอนหรือเกี่ยวข้อง
 7.2) ครูผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งการฟัง การ พูด การอ่าน และการเขียน ในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษาและได้คะแนนสอบ โทเฟล (tofel) ไม่น้อยกว่า 550 หรือ อีลล์ท (ielts) ไม่น้อยกว่า 5.5 7.3) ครูผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ ความเข้าใจเด็กและวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักฐานการศึกษาด้านการสอน ไม่น้อย กว่า 15 หน่วยการเรียนรู้ 7.4) ครูผู้สอนชาวต่างประเทศต้องได้รับการอบรมด้านหลักสูตรของ ประเทศไทยภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย 15 ชั่วโมง และครูผู้สอนทุกคนต้องมีโอกาส ได้รับการพัฒนา โดยได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงานในประเทศหรือต่างประเทศอย่างน้อย 3 ปี ต่อครั้ง 7.5) สถานศึกษาต้องจัดให้ครูผู้สอน ได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน ทุกวัน ทั้งที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ในการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด 7.6) จัดให้ครูผู้สอนทำสัญญาปฏิบัติงานให้ครบ 1 ปี การศึกษา เป็นอย่างน้อย และมีบทลงโทษที่เข้มงวดหากละเมิดสัญญา

8) การรับนักเรียน มี 2 ประการ ดังนี้ 8.1) การรับนักเรียนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศสถานศึกษาสามารถกำหนดเงื่อนไขความสามารถของผู้เรียนได้ตามความ

เห็นชอบของหน่วยงานต้นสังกัดและให้สถานศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ได้เข้าเรียนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มอย่างน้อยร้อยละ 3 ของจำนวนนักเรียนในโครงการ 8.2) การจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียนในแต่ละระดับ ดังนี้ ระดับปฐมวัยไม่เกินห้องละ 25 คน และระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นปลาย ระดับวิชาชีพ (ปวช.ปวส.) ไม่เกินห้องละ 30 คน

9) การเก็บค่าเล่าเรียนและการตั้งกองทุน มีดังนี้ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเรียน ค่าธรรมเนียมอื่นในสถานศึกษาเอกชนและค่าใช้จ่ายในส่วนที่เพิ่มจากการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในสถานศึกษาของรัฐให้หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดในอัตราที่เหมาะสม สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการและมีความสามารถผ่านเกณฑ์ให้เข้าเรียนในโครงการอย่างน้อยร้อยละ 3 ของจำนวน นักเรียนแต่ละปี เพื่อใช้ดอกผลจากกองทุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนในโครงการกับนักเรียนที่เรียนเป็นภาษาไทย

10) การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมของสถานศึกษา มี 2 ประการดังนี้ 10.1) สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องบริหารจัดการบุคลากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และสถานที่ต่างๆ ให้ครูและนักเรียนทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาของรัฐซึ่งใช้งบประมาณของรัฐต้องดูแลให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง 10.2) สถานศึกษาที่จัดโครงการโรงเรียนสองภาษาจะต้องจัดให้นักเรียนภาคปกติและนักเรียนในโครงการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการของสถานศึกษา มี 9 ประการ ดังนี้ 1) ความพร้อมและมีความประสงค์ที่จะจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเสนอโครงการตามหัวข้อเรื่องและวิธีการในการเขียนโครงการตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด 2) ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการแล้วต้องดำเนินการภายใน 2 ปี 3) การจัดการเรียนการสอน ทั้งกลุ่มที่สอนเป็นภาษาไทยและกลุ่มที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีแผนการพัฒนาครูภาษาอังกฤษสำหรับกลุ่มที่จัดสอนเป็นภาษาไทย ให้สามารถสอนภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษา 4) การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องจัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงาน 5) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาที่เป็นชาวต่างประเทศต้องออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามสำเนียงของเจ้าของภาษา และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเบื้องต้นได้ 6) การคัดเลือกและการจัดการเกี่ยวกับครูผู้สอน 7) การรับนักเรียน 8) การเก็บค่าเล่าเรียนและการตั้งกองทุน 9) การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมของสถานศึกษา

5.2 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1) ผู้อำนวยการโรงเรียน (ประธานกรรมการอำนวยการโครงการ) กำหนดบทบาทไว้ 4 ข้อ ดังนี้ 1.1) บริหารโครงการตามนโยบายและแผนการดำเนินงาน 1.2) นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายต่างๆ 1.3) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากร ให้ปฏิบัติงานได้รับมอบหมาย 1.4) วินิจฉัย แก้ปัญหา สั่งการ ตามอำนาจที่ได้รับมอบหมาย

2) สมาคมผู้ปกครองและครู และคณะกรรมการที่ปรึกษา กำหนดบทบาทไว้ 2 ข้อ ดังนี้ 2.1) ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานโครงการ 2.2) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการโรงเรียน (ประธานกรรมการดำเนินงานโครงการ) กำหนดบทบาทไว้ 5 ข้อ ดังนี้ 3.1) ดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการ 3.2) นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานให้เป็นตามนโยบาย 3.3) เป็นที่ปรึกษาของคณะทำงานทุกฝ่าย 3.4) จัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และ นำเสนอรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่อผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนพิจารณา เสนอความดีความชอบของผู้ปฏิบัติงาน 3.5) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน

4) ฝ่ายธุรการ กำหนดบทบาทไว้ 8 ข้อ ดังนี้ 4.1) ดำเนินการด้านเอกสาร ต่างๆ ในงานสารบรรณ งานพัสดุ และงานการเงิน ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 4.2) ติดต่อประสานงานด้านเอกสารวิชา การขออนุญาตทำงาน ของครูผู้สอนชาวต่างชาติ 4.3) ดูแลความเรียบร้อยของสำนักงานโครงการ ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ 4.4) นำเสนอข้อมูลต่างๆและรายงานต่อประธานกรรมการอำนวยการ 4.5) อำนวยความสะดวกแก่ ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายของโครงการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4.6) ให้บริการ ประสานงาน ด้านข้อมูล อุปกรณ์ต่างๆที่เป็นแก่นักเรียนครูชาวไทยและครูชาวต่างประเทศ 4.7) ต้อนรับผู้ ที่มาติดต่อทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง ด้วยงบประมาณตาม แผนงาน ให้เป็นไปตามระเบียบและรวดเร็ว 4.8) ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

5) ฝ่ายวิชาการ กำหนดบทบาทไว้ 7 ข้อ ดังนี้ 5.1) ประสาน นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากร ในด้านวิชาการ 5.2) ดูแล กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การจัดแผนการเรียนการจัดครูผู้สอน การจัดตารางสอน จัดหาตำรา สื่อ/นวัตกรรม หนังสือประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆให้สอดคล้องกับหลักสูตร 5.3) ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านวิชาการ 5.4) ประสานงานบุคลากรในหมวด วิชาและนิเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนชาวต่างชาติในด้านเนื้อหาและการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน 5.5) จัดสอนซ่อมเสริมและติดตามผลการเรียนของนักเรียนให้อยู่ใน เกณฑ์มาตรฐาน 5.6) ประสานครูชาวต่างประเทศให้ความรู้ภาษาอังกฤษแก่ ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น 5.7) เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการแก่ครูผู้สอนชาวต่างชาติ

6) ฝ่ายกิจการนักเรียน กำหนดบทบาทไว้ 5 ข้อ ดังนี้ 6.1) ส่งเสริมการให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม 6.2) จัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนนักเรียนปกติ 6.3) จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมให้นักเรียนตระหนักในความเป็นไทย 6.4) ติดตามประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการควบคุมดูแลป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 6.5) ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

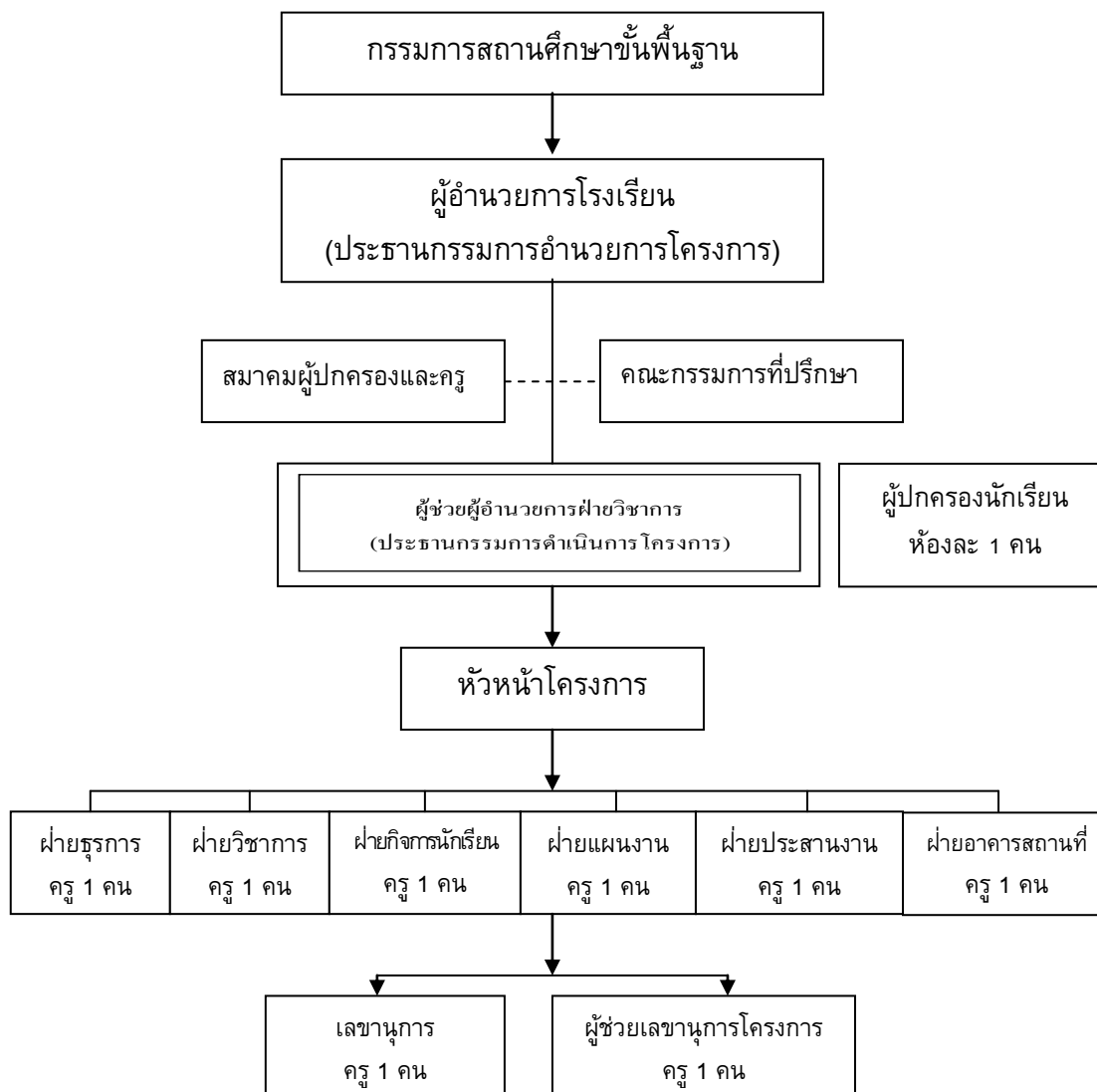
7) ฝ่ายแผนงาน กำหนดบทบาทไว้ 5 ข้อ ดังนี้ 7.1) ประสานงาน การจัดทำแผนงานโครงการ ให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ 7.2) ดูแล ติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ 7.3) จัดทำเครื่องมือประเมินผลโครงการ และดำเนินการประเมินผลการดำเนิน โครงการ วิเคราะห์ สรุปผล และจัดทำสารสนเทศเผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้อง 7.4) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรและดำเนินการตามแผน 7.5) ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

8) ฝ่ายประสานงานชุมชนกำหนดบทบาทไว้ 3 ข้อดังนี้ 8.1) ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร ผลงาน กิจกรรมของโครงการสู่ชุมชน 8.2) ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อกิจกรรมของโครงการ 8.3) ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

9) ฝ่ายอาคารสถานที่ กำหนดบทบาทไว้ 4 ข้อ ดังนี้ 9.1) ประสานงานกับฝ่ายบริหารโรงเรียนในการจัดเตรียมอาคารสถานที่พร้อมดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี 9.2) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ 9.3) ดูแล ติดตาม การปฏิบัติงานของนักการภารโรง/ลูกจ้าง ให้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 9.4) ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

10) ฝ่ายเลขานุการ กำหนดบทบาทไว้ 8 ข้อ ดังนี้ 10.1) รับเอกสาร หลักฐาน และลงทะเบียนนักเรียนเข้าใหม่ 10.2) ดูแล กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 10.3) ประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรทุกฝ่ายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน 10.4) ให้การต้อนรับและให้บริการแก่ผู้เข้าประชุม และศึกษาดูงาน 10.5) ประสานงานในการจัดหา/จัดจ้าง ครูผู้สอนชาวต่างประเทศ และบุคลากรอื่นตามความเหมาะสม 10.6) นำเสนอข้อมูลให้ฝ่ายบริหารพิจารณาการจัดจ้างครูชาวต่างประเทศพร้อมทำสัญญาจ้างและต่อสัญญาจ้าง 10.7) จัดกิจกรรมเสริมทักษะทางวิชาการ เช่น การจัดค่าย การจัดทัศนศึกษา การประกวด การแข่งขัน ฯลฯ 10.8) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มี 10 ข้อ ดังนี้
 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน (ประธานกรรมการอำนวยการโครงการ) 2) สมาคมผู้ปกครองและครู และคณะกรรมการที่ปรึกษา 3) ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการโรงเรียน (ประธานกรรมการดำเนินงานโครงการ) 4) ฝ่ายธุรการ 5) ฝ่ายวิชาการ 6) ฝ่ายกิจการนักเรียน 7) ฝ่ายแผนงาน 8) ฝ่ายประสานงานชุมชน 9) ฝ่ายอาคารสถานที่ 10) ฝ่ายเลขานุการ ดังแสดงโครงสร้างการบริหารโรงเรียนสองภาษาในภาพ 2

ภาพ 2 โครงสร้างการบริหารโครงการโรงเรียนสองภาษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548, หน้า 11)

6. แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการเปิดโรงเรียนสองภาษา

6.1 ความหมายของความพร้อม

กมลรัตน์ หลาสรวงษ์ (2540, หน้า 229-230) ให้ความหมายไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทางด้านร่างกาย ได้แก่ วุฒิภาวะ ซึ่งหมายถึง การเติบโตอย่างเต็มที่ของอวัยวะร่างกาย ทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำการสิ่งต่าง ๆ

พรณิ ช. เจนจิต (2540, หน้า 15) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึงสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด

วิชชุดา หารษาจารย์พันธ์ (2540, หน้า 26) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพที่เตรียมพร้อมในการปฏิบัติ หรือดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นผลมาจากการเตรียมตัวไว้แล้วสำหรับกิจกรรมนั้นๆ

ศรีสุกาญจน์ บิณฑุประสิทธิ์ (2540, หน้า 69) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง ภาวะที่บุคคลมีวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจและประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดจนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้

วิษณุพร สุวรรณเทน (2541, หน้า 30) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจมีความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นที่จะกระทำให้บางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จลุล่วงโดยได้เตรียมการไว้ล่วงหน้า

เลอฟรองซ์ (Lefrancois, 1988, p. 88) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง วุฒิภาวะทางกายภาพ วุฒิภาวะทางปัญญา ความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมและสภาพจิตใจ ในที่นี้สถานศึกษาจะต้องมีความพร้อม เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงาน ถ้าสิ่งเหล่านี้มีไม่เพียงพอหรือไม่มีเลย แต่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยเหนือก็ควรพิจารณาหาทางอื่น ๆ เช่น การขอความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กลุ่มโรงเรียน สถานประกอบการของเอกชน ฯลฯ หรือ ด้วยการขอบริจาค ชุมชน หรือ ประชาชนในท้องถิ่นก็ได้ถ้าหากว่าแนวนโยบายที่จะกำหนดนั้นตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ อย่างแท้จริงหลังจากได้ข้อมูลแล้วก็ปฏิบัติตามนโยบายคือ เนื้อหาสาระสำคัญโดยมีมาตรการดังนี้ คือ 1) จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศให้เชื่อมต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) เร่งรัดนักเรียน 3) สนับสนุนให้นักเรียนหาประสบการณ์และรายได้ระหว่างเรียน 4) เร่งรัดคุณภาพและประสิทธิภาพ ของการให้บริการของโรงเรียน 5) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรม 6) ส่งเสริมพัฒนาด้านจริยธรรม 7) ส่งเสริมด้านสุขภาพ อนามัย 8) ประสานงานและขอความร่วมมือ จากหน่วยงานต่าง ๆ 9) จัดระบบการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้แพร่หลาย

บาร์โรว์, และมิลเบิร์น (Barrow, & Milburn, 1990, p. 259) กล่าวว่า ความพร้อม หมายถึง การที่บุคคลมีความสนใจและเริ่มต้นที่จะกระทำให้บางสิ่งบางอย่าง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อม คือ สภาพจิตใจ กายวิภาค และสรีรวิทยา

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติ หรือดำเนินกิจกรรมนั้น ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นผลมาจากความสนใจ ความเต็มใจ และมีความกระตือรือร้นที่จะกระทำให้บางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จลุล่วงโดยการเตรียมการล่วงหน้า

6.2 แนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545, หน้า 29 – 33) การว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ในงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป โดยให้คำนึงถึงหลักการ 8 ประการ ดังนี้ 1) ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะกระจายอำนาจ 3) ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา 4) ความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา 5) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ 6) มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แกสถานศึกษาให้มากที่สุดเพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและความคล่องตัว 7) เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา 8) เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ โดยตรง

อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 194) กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลว่าหลักสำคัญ จะอยู่ที่การกระจายอำนาจการบริหารวิชาการ บุคลากร การเงินและการบริหารทั่วไปตรงไปยังโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข, หน้า 9-25) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามหลักกฎหมายมหาชนไว้ว่า การให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระคล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจ และการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมุ่งให้การบริหารจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตามการที่สถานภาพความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย และกำหนดอำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล ความเป็นอิสระในการบริหารงานจะมีมากน้อยเพียงใด ย่อมเป็นไปตามลักษณะรูปแบบ หลักการหรือวิธีการจัดระเบียบองค์กรบริหารของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาและมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ตามมาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบบริหารการเงินของสถานศึกษา ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีฐานะเป็น ผู้แทนนิติบุคคล ในกิจการทั่วไป ซึ่งมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลตามสภาพ

ที่กฎหมายกำหนด เมื่อพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้หน่วยงานระดับภูมิภาคจะมีการยุบรวมกัน และมีการโอนสถานศึกษาทั้งที่อยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต่างๆ จึงโอนมาอยู่ในสายบังคับบัญชา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้บังคับบัญชา ฉะนั้น หน้าที่ในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดจะมอบหมายหรือมอบอำนาจให้ปฏิบัติซึ่งอาจเป็นกรณีสถานศึกษาได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงทั้งด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ค, หน้า 23-24) บัญญัติไว้ว่า สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการและ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ 1) บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 2) ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษารวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงินการพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ 3) เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณ เงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ 4) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา 5) อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 6) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาธิการขั้นพื้นฐานเลขาธิการ คณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ ไปยังสถานศึกษานั้น เพื่อความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะกระจายอำนาจ ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา ความเป็นอิสระ และความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่

สถานศึกษาให้มากที่สุดเพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและความคล่องตัว เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ โดยตรงจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา สิทธิและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรับมอบอำนาจจากหน่วยงานต้นสังกัด การทำกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก และการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษา 4 งาน ดังนี้ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานบุคคล และ 4) งานบริหารงานทั่วไป

ความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษา

1. งานวิชาการ

1.1 ความหมายของงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 12) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กระบวนการกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผล การสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สุรียพร วินิชบุตร (2546, หน้า 43) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง งานหลักหรือเป็นภารกิจของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมถึงการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ค, หน้า 32-38) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดี

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 30) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สุมมา กำเนิดมี (2551, หน้า 24) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการปรับปรุงพัฒนาและการปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ งานด้านหลักสูตร การจัดแผนการเรียน การจัดตารางการเรียนการสอน การจัดครูเข้า

สอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลประเมินผล การนิเทศการสอน

เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1980, pp. 267-268) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

จอร์ตัน (Gorton, 1983, pp. 158-164) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ งานด้านหลักสูตร การจัดการเรียน การจัดการตารางการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอนการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการนิเทศการสอน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายตามหลักการของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 24 สามารถนำมากำหนดบทบาทและสำคัญของผู้นำทางวิชาการโรงเรียนดังนี้ 1) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน 2) พัฒนา สนับสนุน ให้ครูผู้สอนฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) สนับสนุน เอื้อเฟื้อแก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) ส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 12) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการว่า เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหาร

กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 10) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการจะต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่คาดหวังนั้น ประกอบด้วยงานหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแนวความคิดในการปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาจะต้องนำหลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงความคิดที่ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการปฏิบัติจริง งานเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน ที่หันมาเน้นการประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นการใช้ข้อทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น งานวิชาการในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 32) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น หลักสูตรจะเป็นตัวกำกับในเนื้อหาความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สมมา กำเนิดมี (2551, หน้า 29) กล่าวว่า งานวิชาการ เป็นหลักการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจในการบริหารงานของโรงเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในการที่จะหาแนวทาง วิธีการที่จะให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถพิเศษ ทักษะที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ งานด้านหลักสูตร งานด้านการเรียนการสอน งานสื่อการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานนิเทศภายใน งานห้องสมุด งานประชุมอบรมทางวิชาการ ซึ่งมีขอบข่ายที่สำคัญช่วยให้การบริหารงานวิชาการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนางานด้านการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ การพัฒนางานวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

เบสท์ (Best, 1986, p.142) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการมีดังต่อไปนี้ 1) การวางแผนการบริหารงานวิชาการ ในด้านภารกิจของสถานศึกษา และกระบวนการบริหารงานวิชาการ 2) บริหารหลักสูตร โดยแยกเป็นสาระสำคัญแนวความคิดของหลักสูตร และภารกิจหลักในการบริหารหลักสูตร 3) การบริหารการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียน 4) การบริหารการนิเทศ 5) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ 6) การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศ 7) การพัฒนาการวิจัยวัดผลประเมินผลและการรายงานผล

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของงานวิชาการ หมายถึง งานที่สถานศึกษา จะต้องหาแนวทางมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพ คำนึงม ทั่วไปมักจะถือผลงานทางวิชาการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพ จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร

1.3 ความพร้อมของงานวิชาการ

บุญมา กัมปนาทพงษ์ (2539, หน้า 79) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้อง ดำเนินการเพื่อให้มีการรวบรวมและจัดทาระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับงานวิชาการ มีการ ทำแผนงานและโครงการเรียนการสอน มีการจัดตารางสอนโดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่เหมาะสม มีการจัดครูอาจารย์เข้าสอน โดยจัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิหรือประสบการณ์ และจัดครูเข้าสอน แทนตามความเหมาะสม มีการพัฒนาการเรียนการสอน คือส่งเสริมสนับสนุนการสอนแบบต่างๆ จัดบรรยากาศส่งเสริมด้านวิชาการมีการจัดซ่อมเสริม จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน จัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาครูด้านวิชาการให้มีคุณภาพ และมีการวัดผลประเมินผลการเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540, หน้า 1) กล่าวว่า ในหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 ซึ่งเน้นผู้เรียนในระดับประถมศึกษาให้ มีความสามารถด้านการฟัง การพูด ให้คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษจากกิจกรรมที่สนุกสนาน สามารถอ่านเขียนสะกดคำได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานในระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น มุ่งพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารด้วย การฟัง พูด อ่าน เขียนอย่างถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสิ่งต่างๆ ที่เป็น ภาษาอังกฤษที่หลากหลายในด้านภาษาและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมเจ้าของภาษา เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและภาษาวัฒนธรรมไทย สามารถนำไปใช้ อย่างเหมาะสม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2542, 2545, หน้า 32) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงหลักการความพร้อมและความ เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในงานด้าน การบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการ ให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการ เรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศ การศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน

การศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2544, หน้า 22 - 23) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคาดหวังว่า เมื่อผู้เรียนเรียนภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก สามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ โดยกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศตาม ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 4 สาระ ดังนี้ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อ ประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมี วิจารณญาณ มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารแสดงความรู้สึก และความคิดเห็นโดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เข้าใจกระบวนการพูด การเขียนและสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็น และความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ และมี สุนทรียภาพ 2) ภาษาและวัฒนธรรม เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างมี วิจารณญาณ 3) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน 4) ภาษาและความสัมพันธ์กับชุมชนและโลกสามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้การทำงาน การประกอบอาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 19) กล่าวว่า ได้กำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือภาษาอังกฤษ ซึ่งมีสาระและมาตรฐานเพื่อการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ กระบวนการฟังและการอ่าน ตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมี วิจารณญาณ รวมถึง มีทักษะในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต มีความเข้าใจกระบวนการพูด เขียน สื่อสารข้อมูล ความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 1-12) ได้มอบหมายให้สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กำหนดการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

เป็นภาษาอังกฤษไว้ 8 ประการดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยคำนึงถึงบริบทของความ เป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล โดยมุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม สร้างความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้า ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบบูรณาการ การสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและสรุปเป็นองค์รวมความรู้ได้ 3) การจัดเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนรู้ โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ จัดเวลาตั้งแต่ 18 ชั่วโมงขึ้นไป อย่างน้อย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และจัดกิจกรรมเสริมให้นักเรียน เช่น การจัดค่ายภาษาอังกฤษ การจัดค่ายคอมพิวเตอร์ การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นต้น 5) ครูไทยต้องเป็นผู้สอนร่วมกับครูชาวต่างชาติในทุกชั่วโมง 6) สื่อ แบบเรียน แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมทางการศึกษา โรงเรียนจำเป็นต้องจัดหาแบบเรียนของสำนักพิมพ์ต่างประเทศให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างหลากหลาย จัดหาสื่อ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียน รวมถึงการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ควรจัดให้มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และเพื่อสนับสนุนเอื้อให้นักเรียนปกติได้ใช้แหล่งเรียนรู้เหล่านี้ด้วย และห้องทำงานของครูต่างชาติ ควรแยกเป็นสัดส่วนตามลักษณะวัฒนธรรมการทำงานของต่างชาติ เช่นเดียวกัน 7) การวัดประเมินผล โรงเรียนดำเนินการตามระเบียบการวัดผลประเมินผล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เน้นการประเมินตามสภาพจริง และประเมินทุกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าและเป็นข้อมูล ในการพัฒนานักเรียน 8) การนิเทศ ติดตาม โรงเรียนต้องดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม กระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งครูไทยและครูชาวต่างชาติ และควรมีผู้รู้ ผู้นิเทศ จากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อมของงานวิชาการ หมายถึง การเตรียมการปฏิบัติงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหัวใจหลักที่สำคัญของสถานศึกษา ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพ การวางแผนงานวิชาการ ในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การงานวัดผลประเมินผล เพื่อส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร วัดได้จาก 1) การดำเนินการจัดทำหลักสูตรฉบับภาษาอังกฤษ 2) มีความพร้อมในการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนของทางโรงเรียน 3) มีความพร้อมการจัดกำหนดมาตรฐานคุณภาพของนักเรียน 4) มีความพร้อมในการจัดทำคู่มือของนักเรียนที่จะศึกษาในโครงการโรงเรียนสองภาษา 5) ความพร้อมการจัดหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอน 6) มีความพร้อมในการจัดหาผู้สอนชาวต่างชาติ สามารถสื่อสารภาษาไทยเบื้องต้นได้ 7) มีความพร้อมในการจัดทำ จัดหา ตำรา หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร 8) มีบรรยากาศเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 9) เตรียมกิจกรรมในการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการใช้ภาษาอังกฤษแก่นักเรียน 10) มีความพร้อมในการ นิเทศ ติดตาม กำกับ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูชาวต่างชาติ

2. งานงบประมาณ

2.1 ความหมายของงานงบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 48) กล่าวว่า งานงบประมาณ หมายถึง การใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวข้องตั้งแต่ การอนุมัติเงินงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง เงินเหลือจ่าย และการรายงานผลการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี

ณรงค์ สัจพันธุ์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง แผนเบ็ดเตล็ดที่แสดงออกในรูปตัวเงิน แสดงถึงโครงการดำเนินงานทั้งหมดในระยะเวลาหนึ่ง แผนนี้จะรวมถึงโครงการ ค่าใช้จ่าย ตลอดจนถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน

ธนกร เอกเผ่าพันธุ์ (2543, หน้า 8) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง แผนการปฏิบัติงานในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็น 1 ปี แผนการปฏิบัติงานจะแสดงจำนวนเงินที่คาดว่าจะใช้จ่ายในการปฏิบัติงานนั้น ตลอดจนแสดงแหล่งที่มาของรายได้และวิธีการหาเงินมาเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 7) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยมุ่งเน้นผลผลิต และผลลัพธ์ ของงาน เชื่อมโยงทรัพยากรกับผลงานให้อิสระแก่ผู้บริหารจัดการ และรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2547, หน้า 165) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง ระบบการเงินของสถานศึกษา จะต้องดำเนินการตามระบบงบประมาณที่เน้นผลงาน จัดทำแผนประจำปีในการใช้งบประมาณ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนั้น การปฏิบัติงานจึงแตกต่างไปจากเดิมค่อนข้างมาก นับตั้งแต่ระบบบัญชีจนถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับ – จ่าย หรือก่อนนี้ผูกพัน ตลอดจนถึงการรายงานและการตรวจสอบ เพื่อความมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สนับสนุนในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 39-50) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง งานที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการ งานบริหารงบประมาณในโรงเรียน จึงเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานงานหรือคอยสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการ ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

สมมา กำเนิดมี (2551, หน้า 32) กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง งานที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการ งานบริหารงบประมาณในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานงาน หรือคอยสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความบริหารสินทรัพย์ที่ดีสามารถตรวจสอบได้ การจัดทำบัญชีตามเกณฑ์รายรับ – รายจ่าย และจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ไม่ผ่านการกลั่นกรองหลายขั้นตอน โดยมุ่งเน้นส่วนร่วมในการบริหารจัดการและช่วยระดมทรัพยากรและการลงทุนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งนี้จะมีระบบตรวจสอบติดตาม

สตีเฟ่น (Stephen, 1984, p. 197) ได้ให้ความหมาย งบประมาณไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ความหมายดั้งเดิม ของคำว่างงบประมาณมาจากภาษาฝรั่งเศสโบราณ ในประเทศอังกฤษนั้น หมายถึง กระเป๋านักบวชใหญ่ซึ่งเสนาบดีของกษัตริย์อังกฤษใช้บรรจุเอกสารต่าง ๆ ที่แสดงถึงความต้องการของประเทศและทรัพยากรที่มีอยู่ไปแถลงต่อรัฐสภา ต่อมาความหมายก็ค่อย ๆ เปลี่ยนจากกระเป๋าเป็นเอกสารต่าง ๆ ที่บรรจุในกระเป๋า 2) นักบัญชี นักการบัญชี จะให้ความหมายของงานงบประมาณ ว่างบประมาณ คือ เอกสารอย่างหนึ่งประกอบด้วยข้อความ และตัวเลขซึ่งเสนอขอรายจ่ายเพื่อรายการและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ข้อความจะพรรณนาถึงรายการค่าใช้จ่าย เช่น เงินเดือน ครุภัณฑ์ ค่าใช้สอย ฯลฯ หรือวัตถุประสงค์ เช่น การเศรษฐกิจ การศึกษา การป้องกันประเทศ ฯลฯ และมีตัวเลขแนบอยู่ด้วยทุกรายการหรือทุกวัตถุประสงค์ 3) นักปกครอง จะให้คำจำกัดความของงบประมาณว่า งบประมาณคือ แผนสำหรับการใช้จ่ายเงินในรัฐวิสาหกิจ หรือรัฐบาล ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อันแน่นอน ซึ่งฝ่ายบริหารจะเป็นผู้จัดเตรียมนำเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ 4) นักบริหาร จะให้คำจำกัดความของงบประมาณ ว่าหมายถึง แผนงานที่แสดงออกในรูปของตัวเงินสำหรับระยะเวลาหนึ่ง อันแน่นอนเกี่ยวกับโครงการดำเนินงานของรัฐบาล

พอร์เตอร์ (Porter, 1995, p. 232) ได้ให้ความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่า งบประมาณ หมายถึง กลไกที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ตัดสินใจ เพื่อการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงการบันทึกติดตามเพื่อวัดผลการใช้งบประมาณนั้น ๆ ด้วย งบประมาณจะช่วยวิเคราะห์บอกให้ทราบถึงจำนวนเงิน และทรัพยากรบุคคลที่ต้องมี เพื่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามที่ได้ มีการวิเคราะห์และคาดการณ์ไว้ โดยเป็นกุญแจสำคัญของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า งานงบประมาณ หมายถึง การวางแผนการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เรียกว่าแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณปีนั้น ซึ่งจะแสดงจำนวนเงินที่คาดว่าจะใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน

2.2 ความสำคัญของงบประมาณ

ธรรมโชติ โชติกุญชร (2541, หน้า 55) กล่าวถึง ความสำคัญของงบประมาณสถานศึกษาว่า สถานศึกษาซึ่งงบประมาณเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงงานภายในทั้งส่วนที่เกี่ยวกับระบบและลักษณะงานให้ดำเนินการไปโดยราบรื่นในโอกาสต่อไป หรืออาจใช้งบประมาณเป็นมาตรการในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันจัดทำเพื่อพัฒนาการภายในสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น อันเป็นวิธีการที่จะส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรในหน่วยงานให้คิดค้นหารูปแบบและวิธีการดำเนินการให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ในขณะที่อาศัยปัจจัยในการผลิต

อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 5) กล่าวถึง ความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาด้านธุรการและงบประมาณ ไว้ดังนี้ 1) สนับสนุนให้การดำเนินงานธุรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) จัดหาทรัพยากรจากภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา 3) จัดสรรการใช้งบประมาณทั่วไป และงบประมาณพิเศษ ที่ได้รับจากภายนอก 4) ตรวจสอบดูแลการใช้งบประมาณปกติและงบประมาณพิเศษ

สุมา กาเนิดมี (2551, หน้า 35) กล่าวถึง ความสำคัญของงบประมาณว่า งบประมาณเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินงาน สนับสนุนให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จ การดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จช่วยให้รู้ถึงการดำเนินงานว่าควรที่จะทำอะไร ดำเนินการสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ผู้บริหารควรที่จะต้องมีความรู้ในหลักการบริหารธุรกิจ มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยรวม มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการแข่งขันที่รุนแรง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

คาร์สัน (Carlson, 1997, p. 137) กล่าวถึง ความสำคัญของการเงินไว้ว่า งานการเงินเป็นงานที่สำคัญ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวกับการหมุนเวียนของเงินรวมถึงทรัพยากรในการบริหารงาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการอยู่รอดและความมั่นคง เพราะฉะนั้นการเงินจะต้องมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

บราวน์ (Brown, 1998, p. 153) กล่าวถึง ความสำคัญของงบประมาณไว้ว่า มีความสำคัญดังนี้ 1) มีความรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน ที่รุนแรง 2) มีเทคนิคในการจัดการเงินให้มีประสิทธิภาพ 3) สามารถคาดการณ์ความต้องการเงินที่จะ

นำมาดำเนินกิจกรรมได้เหมาะสม 4) มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยรวม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของงบประมาณ หมายถึง เป็นงานที่เกี่ยวกับการหมุนเวียนของเงินรวมถึงทรัพยากรในการบริหารที่ช่วยสนับสนุนสถานศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้อย่างประสบผลสำเร็จด้วยความรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวม เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า ก่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

2.3 ความพร้อมของงานงบประมาณ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2542, ฉบับที่ 2, 2545, หน้า 32) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงหลักการความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่สามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพในงานด้าน การบริหารงานงบประมาณ ดังนี้ 1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ 7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ 8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา 11) การวางแผนพัสดุ 12) การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี 13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ 14) การจัดหาพัสดุ 15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ 16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน 17) การเบิกเงินจากคลัง 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน 19) การนำเงินส่งคลัง 20) การจัดทำบัญชีการเงิน 21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน 22) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข, หน้า 39-50) กล่าวว่า ความพร้อมการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา มี 7 ด้านดังนี้ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการ

ใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารการบัญชี 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 121-122) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณการเงินแบบใหม่ว่าโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญของการใช้เงินให้ชัดเจน กล่าวคือ ต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนและการสอนเป็นอันดับแรก และในการดำเนินงานก็ต้องแสดงให้เห็นว่า ได้ใช้งบประมาณที่สอดคล้องกับแผน เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาแนวทางที่จะให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือ การนำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาใช้ ซึ่ง เป็นระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน ให้อิสระแก่ผู้บริหารในการบริหารจัดการ และรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน โดยเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลงานหรือผลผลิตที่จะได้รับ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างส่วนที่เพิ่มในงบประมาณกับส่วนที่เพิ่มขึ้นในผลผลิตหรือผลลัพธ์ การนำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาใช้ จะช่วยควบคุมการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาให้มุ่งไปที่ผลงาน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มุ่งปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบาย เนื่องจากการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้ความสำคัญกับผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นจะต้องเชื่อมโยงกับผลลัพธ์และผลลัพธ์จะต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา

ธีระ รุญเจริญ (2546, หน้า 129-130) กล่าวถึง แนวทางในการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้ 1) การกำหนดพันธกิจ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานซึ่งกระทำโดยผู้บริหารระดับสูง โดยมุ่งเน้นที่นโยบายด้านทรัพยากรหลักที่ต้องการ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว พันธกิจ เป็นข้อความที่ชัดเจน แสดงจุดมุ่งหมายหลักของหน่วยงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนแผนงานของหน่วยงาน โดยระบุบริการที่จะให้ความสำคัญของบริการ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น และกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์ 2) กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย เป็นข้อความกว้างที่อธิบายผลลัพธ์ที่ต้องการเพื่อชี้ทิศทางในอนาคต ชี้การจัดกิจกรรม และบริการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนโดยระบุข้อความที่เปิดกว้างและมุ่งประเด็นที่สะท้อนให้เห็นลำดับความสำคัญที่เป็นจริงกลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการและคนอื่นเข้าใจได้ง่าย และจำนวนที่พอประมาณ เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางและจุดหมายของแผนงานและกิจกรรมโดยมีหลักในการกำหนดจุดมุ่งหมาย คือ สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานปฏิบัติ และแสดงลำดับความสำคัญ กำหนดทิศทางที่ชัดเจนของหน่วยงานปฏิบัติ มุ่งเน้นผลลัพธ์ และเปิดกว้างในด้านเวลาในการบรรลุผลสำเร็จ 3) กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นข้อความที่สามารถตรวจวัดได้เกี่ยวกับความสำเร็จของการบริการหรือแผนงานที่คาดว่าจะทำภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับเป้าหมายหรือพันธกิจ โดยมีลักษณะคือ เป็นข้อความที่เฉพาะเจาะจง ตรวจวัดได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของเวลา และเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้กระทำเสร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข, หน้า 44-47) กล่าวว่า ในการตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1) การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน มีแนวการปฏิบัติ 7 ประการ ดังนี้ 1.1) จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้เงินทั้งงบประมาณ และเงินนอก งบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนการใช้ งบประมาณรายไตรมาส 1.2) จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลง การให้บริการผลผลิตของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และ แผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส 1.3) จัดทำแผนการกำกับตรวจสอบติดตาม และป้องกัน ความเสี่ยงสำหรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง 1.4) ประสานแผนและดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศให้เป็นไปตามแผนการตรวจสอบ ติดตามของสถานศึกษา โดยเฉพาะโครงการที่มี ความเสี่ยงสูง 1.5) จัดทำข้อสรุปผลการตรวจสอบ ติดตามและนิเทศ พร้อมทั้งเสนอข้อปัญหาที่ อาจทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้สถานศึกษาเร่งแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์ 1.6) รายงานผลการดำเนินการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1.7) สรุป ข้อมูลสารสนเทศที่ได้และจัดรายงานข้อมูลการใช้งบประมาณผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นรายไตรมาสของเขตพื้นที่การศึกษา

2) การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน มีแนวทางปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้ 2.1) กำหนดปัจจัยหลักความสำเร็จ และตัวชี้วัดของสถานศึกษา 2.2) จัดทำ ตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตที่กำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา 2.3) สร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินผล ผลผลิตตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้ตามข้อตกลง การให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา 2.4) ประเมินแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษา และจัดทำรายงานประจำปี 2.5) รายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา ยังได้กล่าวถึง การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาไว้ 2 ประการ ดังนี้ 1) การจัดทรัพยากร มีแนวทางการปฏิบัติ 3 ประการ ดังนี้ 1.1) ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ทราบรายการสินทรัพย์ของสถานศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน 1.2) วางระบบการใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และ 1.3) สนับสนุนให้บุคลากร และสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา 2) การระดมทรัพยากร มีแนวทางปฏิบัติ 6 ประการ ดังนี้ 2.1) ศึกษาวิเคราะห์กิจกรรมและภารกิจ งาน/โครงการ ตามกรอบประมาณการ ระยะปานกลาง และแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มเติมจากประมาณ การรายได้งบประมาณไว้ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมให้เป็นไปตามความเร่งด่วนและ ช่วงเวลา 2.2) สำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาตาม เกณฑ์การรับทุนทุกประเภท ตั้งกรรมการพิจารณาคัดเลือกนักเรียนได้รับทุนการศึกษา โดย

ตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกพร้อมกับให้มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน 2.3) ศึกษาวิเคราะห์แหล่งทรัพยากร บุคคล หน่วยงาน องค์กร และท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ตลอดจนติดต่อประสานความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม 2.4) จัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษา โดยกำหนดวิธีการ แหล่งการสนับสนุน เป้าหมาย เวลาดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ 2.5) เสนอ แผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและดำเนินการในรูปคณะกรรมการ 2.6) เก็บรักษาเงินและเบิกจ่ายไปใช้ตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ต้องใช้วงเงินเพิ่มเติมให้เป็นไปตามระเบียบของทุนการศึกษา ระเบียบว่าด้วยเงินนอกงบประมาณทั้งตามวัตถุประสงค์และไม่กำหนดวัตถุประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546ข, หน้า 22-32) ได้กำหนดระเบียบวิธีการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการเงินของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มีแนวปฏิบัติ 8 ประการ ดังนี้ 1) งบลงทุนและงบดำเนินการ ให้สถานศึกษารวบรวมหลักฐานขอเบิกและตรวจสอบความถูกต้องให้เรียบร้อย ส่งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาที่เป็นหน่วยเบิก ดำเนินการเบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัด เพื่อจ่ายเงินให้เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิรับเงินต่อไป 2) เงินบกลาง ซึ่งไม่มีวงเงินจัดสรรให้ดำเนินการเช่นเดียวกับงบลงทุนและงบดำเนินการ 3) งบเงินอุดหนุน (เงินรายหัว) ให้สถานศึกษาจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน ส่งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาที่เป็นหน่วยเบิก ดำเนินการเบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัดเพื่อจ่ายเงินให้แก่สถานศึกษา 4) เงินนอกงบประมาณ ให้สถานศึกษาทำบันทึกเสนอพร้อมใบเบิกเงินฝากตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด ส่งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการเบิกเงินจากสำนักงานคลังจังหวัดเพื่อเบิกจ่ายให้สถานศึกษา หรือเจ้าหนี้ ผู้มีสิทธิรับเงินตามกรณีต่อไป 5) ให้สถานศึกษาบันทึกการรับเงินที่ได้รับในบัญชีในวันที่ได้รับเงิน โดยแสดงให้เห็นทราบว่าได้รับเงินตามใบเสร็จรับเงิน หรือเอกสารอื่น เล่มใดเลขที่ใด จำนวนเท่าใด 6) การจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินทุกรายให้มีหลักฐานการจ่ายเงินและต้องบันทึกรายการจ่ายเงินนั้นไว้ในบัญชีแล้วแต่กรณีในวันที่จ่ายเงินนั้น 7) เมื่อสิ้นเวลารับจ่ายเงิน ให้สถานศึกษาจัดให้มีผู้ตรวจสอบรายจ่ายที่บันทึกไว้ในบัญชีกับหลักฐานการจ่ายในวันนั้น หากปรากฏว่าถูกต้อง ให้ผู้ตรวจสอบลงลายมือชื่อกำกับยอดคงเหลือไว้ในบัญชีนั้น ๆ 8) ให้สถานศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบการรับจ่ายเงิน ตลอดจนใบสำคัญคู่จ่ายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภายในเวลาที่กำหนดและตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อมของงานงบประมาณ หมายถึง การเตรียมการจัดทำ และเสนอแผนของงบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณไว้ล่วงหน้า การจัดสรรงบประมาณ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล รายงานการใช้จ่ายเงิน และผลการดำเนินงาน มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา บริหารการเงิน การบัญชี พัสดุและสินทรัพย์ วัดได้จาก 1) ความพร้อมในการจัดทำและเสนอของงบประมาณของโรงเรียน

รวมถึงหน่วยงานต้นสังกัด 2) มีความพร้อมในการจัดทำและเสนอของงบประมาณสอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน 3) ความพร้อมของผู้ปกครองในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายของนักเรียน 4) การสนับสนุนของคณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนสองภาษา 5) โรงเรียนมีความพร้อมในการสนับสนุนการจัดซื้อวัสดุ – อุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอน 6) ความพร้อมของชุมชนในการระดมทรัพยากรหรืองบประมาณภายนอกเพื่อสนับสนุนโครงการ 7) มีคณะกรรมการที่มีความพร้อม การกำกับดูแล ตรวจสอบในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในโครงการ 8) ความพร้อมของงบประมาณในการดำเนินงาน 9) ความพร้อมของสถานศึกษาในการสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจ้างครูสอน 10) โรงเรียนสามารถบริหารทรัพยากร เงินรายได้และผลประโยชน์ของโรงเรียนได้

3. งานบุคคล

3.1 ความหมายของงานบุคคล

ศิวพร พงศ์ศรีโรจน์ (2540, หน้า 140) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน โดยให้ได้บุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ พัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและใช้บุคคลนั้น ๆ ปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพอย่างมีคุณค่า เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตหรือบริการทั้งปริมาณและคุณภาพของงานอย่างสูงสุด

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 7) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงานในอันที่จะให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานตามความต้องการ และเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบายการจัดทำแผน อัตรากำลัง การกำหนดค่าตอบแทน การสรรหาบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา การสร้างขวัญกำลังใจ การดำเนินการทางวินัย ตลอดจนการให้พ้นจากหน่วยงาน

สุวัฒน์ เงินน้ำ (2546, หน้า 53) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กระบวนการบริหารเกี่ยวกับบุคคลขององค์กร ตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การรับเข้าทำงาน การมอบหมาย และกำกับดูแลให้ทำงานได้ตามที่กำหนด การตอบแทนผลการทำงาน การประเมินผลพัฒนา การควบคุมให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย และการให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข, หน้า 51-63) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารได้ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการพิจารณาบุคคล เพื่อสรรหาบรรจุแต่งตั้ง ให้ได้บุคคลที่มีความสามารถ เหมาะสมเข้ามาทำงานในหน่วยงาน

มานพ วงษ์สะอาด (2547, หน้า 34) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารได้ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการพิจารณาบุคคลเพื่อสรรหา บรรจุแต่งตั้ง ให้บุคคลที่มีความสามารถ มีความเหมาะสมเข้ามาทำงานในหน่วยงานและขณะปฏิบัติงาน ก็ได้มีการดำเนินการจัดทำประวัติการพัฒนา และการบำรุงรักษาบุคคลเพื่อให้

บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งการให้ผู้ที่พ้นจากงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

สุมมา กาเนดมี (2551, หน้า 38) กล่าวถึง งานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวข้องกับบุคคลในการปฏิบัติงาน ตั้งแต่การสรรหา การวางแผนอัตรากำลังคน คัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถได้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน บรรจุบำรุงรักษา เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีขวัญและกำลังใจ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล คุณธรรม จริยธรรม เพื่อที่จะบริหารบุคคลได้คล่องตัวในการวางแผนกำลังคน เข้าทำงาน การมอบหมายงาน

จอยซ์ (Joyce, 1992, p. 35) กล่าวถึง งานบุคคล หมายถึง การวางแผน อัตรากำลังคน การสรรหาบุคลากร และการบรรจุแต่งตั้ง การจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร การปกครองบังคับบัญชา การกำหนดเงินเดือนค่าจ้าง การเสริมสร้างประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน การสร้างขวัญกำลังใจ และการให้พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

บาร์เมส (Barnes, 1995, p. 453) กล่าวถึง งานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร เพื่อให้ได้บุคลากร มาปฏิบัติงานตามความต้องการ และปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบายขององค์กร การวางแผนในการจัดอัตรากำลังคน กำหนดค่าตอบแทน สรรหา บรรจุแต่งตั้ง และพัฒนาบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจ ดำเนินการทางวินัย ประเมินผลการปฏิบัติงาน คຸ້ມครองในด้านกฎหมาย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความหมายของงานบุคคล หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้ งานให้เหมาะสมกับงานตามวัตถุประสงค์และความต้องการของหน่วยงาน ซึ่งการบริหารงานบุคลากรมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุม ตั้งแต่การแสวงหาและการเลือกสรรบุคลากร การเข้าสู่การเลือกสรร การพัฒนา การกำหนดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล ประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนตำแหน่ง การโอนย้าย และการพ้นจากปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรสามารถกระทำการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

3.2 ความสำคัญของงานบุคคล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 140) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบุคคลไว้ 12 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อวางแผนกำลังคน ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว 2) เป็นการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่จะแนะการพัฒนาทรัพยากรบุคคล 3) สรรหาบุคคลให้มีจำนวนเพียงพอ และมีคุณภาพที่ดี ที่จะสามารถบริหารการศึกษาที่เหมาะสม 4) คัดเลือกบุคคลตามความต้องการกำลังคน 5) ประเมินผลการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคคล 6) จัดการเรื่องสวัสดิการและเพื่อสนองความต้องการของงานบุคคล 7) ให้การศึกษาต่อเนื่อง

เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองตลอดเวลา 8) จัดแผนงานให้บุคลากรเข้าสู่งานในองค์กร 9) จัดระบบการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเข้าใจและปฏิบัติถูกต้อง 10) จัดกิจกรรมให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าร่วมกันเพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติงาน 11) รวบรวมเชื่อมโยงหน้าที่หลักและหน้าที่รองตลอดจนรายละเอียดของงานลงในโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากร 12) กิจกรรมที่จัดขึ้น ก็เพื่อให้บุคคลอยู่ในองค์กรอย่างมีความรู้ ทักษะ ความตั้งใจ และเงื่อนไขที่ทำงานในองค์กรอย่างดีที่สุด

กุลชลี ไชยนันตา (2543, หน้า 6) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบุคคลไว้ 9 ประการ ดังนี้ 1) ลดความรุนแรงของปัญหา 2) ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น 3) ป้องกันมิให้เกิดการใช้จ่ายที่เกินจำเป็น 4) ป้องกันให้พนักงานใหม่เกิดการเรียนรู้งานเร็วขึ้น 5) ช่วยให้พนักงานใหม่เกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น 6) บุคลากรปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมซึ่งเป็นผลต่อ 7) การลดอัตราการลาออกของบุคลากร 8) พนักงานมีขวัญและกำลังใจ 9) องค์กรมีการเจริญเติบโตและพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้

สุรัฐ ศิลปะอนันต์ (2545, หน้า 88) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบุคคลเป็นการบริหารสมัยใหม่ผู้บริหารในองค์กรของรัฐและผู้จัดการระดับต่าง ๆ ขององค์กรธุรกิจจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และมีบทบาทในการบริหารบุคคลมากขึ้น จากการศึกษาขององค์กรบริหารวิชาการระหว่างประเทศ แห่งสหรัฐอเมริกา พบว่า บริษัทเอกชนที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงมีลักษณะที่เหมือนกันประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารจะใช้เวลาสำหรับการพัฒนาบุคคลของบริษัทมากกว่าร้อยละ 50 ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของการบริหารงานบุคคล เช่น การสรรหา การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารค่าตอบแทน เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้บริหารจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการบริหารงานบุคคลขององค์กร

สมมา กำเนิดมี (2551, หน้า 43) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบุคคลคือ การแก้ปัญหาในองค์กร การสร้างเสริมและพัฒนาองค์กร วางแผนกำลังคนสามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลได้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญอย่างต่อเนื่อง ควบคุม ติดตาม ประเมินผล นิเทศได้อย่างเป็นระบบ เอื้ออำนวยให้ยิ่งขึ้นสามารถชี้แนะแนวทางในการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน มีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ การสรรหาบุคคลตามความเหมาะสม มีการจัดทำประวัติในการทำงาน มีการบำรุงรักษาบุคลากรด้วยสิ่งตอบแทนต่าง ๆ ที่จะทำให้นักศึกษาคิดได้ว่า มีโอกาสส่งเสริมการสร้างวินัย และการรักษาวินัยของบุคลากร รวมถึงการให้พ้นจากงาน

จอร์ตัน (Gorton, 1983, pp. 158-164) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบุคคลว่า งานบุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งต่าง ๆ เช่น สิ่งก่อสร้าง เงิน อุปกรณ์ ฯลฯ แม้จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม จะไม่มีความหมายเลย

ถ้าคนที่ใช้สิ่งเหล่านี้ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะใช้ หรือขาดขวัญกำลังใจที่จะร่วมมือในการปฏิบัติงาน

บาร์เมส (Barnes, 1995, p. 476) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบุคคลว่า งานบุคคล สามารถที่จะเอื้ออำนวยให้องค์การบรรลุเป้าหมายสู่ความสำเร็จเนื่องจากมีการเลือกสรรคนดี คนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาทำงานและเมื่อบุคคลเหล่านั้นเข้ามาทำงาน การบริหารงานบุคคลจะต้องมีการพัฒนา อบรม ให้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของงานบุคคล เป็นหัวใจของการบริหาร ถ้ามีจำนวนบุคคลที่เพียงพอ และมีความสามารถเหมาะสมแก่หน้าที่การงาน โอกาสที่การดำเนินงานขององค์การจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ย่อมมีมากขึ้น ความสำคัญในด้านที่สามารถทำให้ การดำเนินงานของสำนักงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้ การบริหารงานบุคคลากรจะสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งและเป็นส่วนสำคัญที่สุดคือความสามารถในการบริหารของผู้บริหาร

3.3 ความพร้อมของงานบุคคล

ภิญโญ สาร (2537, หน้า 23) สมพงศ์ เกษมสิน (2536, หน้า 39) และ สมาน รังโยภษญ์ (2535, หน้า 17) กล่าวว่า “การวางแผนกำลังคน” ที่สอดคล้องกันว่าเป็นแผนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การที่เน้นในเรื่องบุคคลนับตั้งแต่การเตรียมการเพื่อการสรรหาว่า ต้องการกำลังคนประเภทใด ระดับใด จำนวนเท่าใด การพัฒนาและใช้บุคคลให้เป็นประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการขององค์การและปฏิบัติงานในองค์การ ตลอดจนกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อจะใช้กำลังที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2542, ฉบับที่ 2, 2545, หน้า 32) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงหลักการความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพในงานด้านการบริหารงานบุคคล ดังนี้ 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 6) การลาทุกประเภท 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน 10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 11) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ 12) การออกจากราชการ 13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ 14) การจัดทำ บัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ 15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 16) การส่งเสริม และยกย่องเชิดชูเกียรติ 17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ 18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต 20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2546, หน้า 37 – 40) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบุคคลอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการบริหารงานบุคคล จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเหตุจูงใจ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลมักเฝ้าคิดคำนึงถึงหรือต้องการตลอดเวลา ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำของบุคคล เหตุจูงใจเป็นตัวขับ ชี้ทาง และคัดสรรพฤติกรรมให้ไปยังการกระทำหรือเป้าหมายเฉพาะบางเรื่อง เช่น คนที่มีความพร้อมในเรื่องเหตุจูงใจ มักจะตั้งเป้าหมายที่ท้าทายตลอดเวลา จากนั้นจะถือว่าเป็นความรับผิดชอบส่วนตัวที่จะต้องทำให้สำเร็จ และใช้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานให้ดีขึ้น 2) ลักษณะเฉพาะ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและการตอบสนองที่ท่ามั่วเสมอกับสถานการณ์หรือข่าวสารที่ได้รับ เช่น ความพร้อมในเรื่องการมีความคิดสร้างสรรค์ และการควบคุมอารมณ์ด้วยตนเอง ไม่ระเบิดอารมณ์ใส่คนอื่น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายใต้อารมณ์กดดัน ความพร้อมทางด้านลักษณะเฉพาะเหล่านี้ จะเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ 3) ความรู้ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสารที่บุคคลมีอยู่ในเรื่องเฉพาะนั้น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน เช่น คะแนนที่ปรากฏผลในการสอบเป็นความรู้ที่ไม่สามารถทำนายผลการปฏิบัติงานได้เสมอไป 4) ทักษะ หมายถึง ความสามารถที่จะแสดงออก หรือกระทำเรื่องงานทั้งที่เป็นงานด้านจิตใจหรือกายภาพ รวมไปถึงทักษะด้านการคิด ได้แก่ การประมวลข่าวสารและความรู้ การจัดระบบข้อมูลและวางแผนที่ผู้บริหารโรงเรียนจะดำเนินการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ

กริฟฟิน, สเต็ป และ เรย์มอน (Griffin, Staub & Raymond, 1985, p. 8, 21) กล่าวว่า การสรรหาบุคคลเป็นกระบวนการดึงดูดบุคคลที่มีความสามารถเข้ามาสู่องค์กร กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการแสวงหา และชักชวนให้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่สุดและสนใจตรงกับตำแหน่งที่ว่างมาสมัครกับองค์กรเพื่อจะได้เลือกสรรไว้ 2 ประการดังนี้ 1) การสรรหาจากแหล่งภายใน หมายถึง การค้นหาบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการจากภายในหน่วยงาน โดยใช้วิธีเลื่อนขั้นพนักงานภายในองค์กร หรือคัดจากบางหน่วยงานแล้วนำมาพัฒนา การสรรหาจากภายในอาจทำได้ 2 วิธี คือ 1.1) ประกาศรับสมัครบุคคลจากภายในอย่างเป็นทางการ โดยระบุถึงตำแหน่งที่ต้องการและคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการคัดเลือก ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลภายในทราบและสมัครแล้วดำเนินการคัดเลือกอย่างมีระบบและมีหลักการที่ดีต่อไป 1.2) ผู้บังคับบัญชาคัดเลือกบุคคลเป็นการภายใน โดยดูจากผลงานบันทึกประวัติที่เกี่ยวกับงาน วิธีนี้จะมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างฝ่ายบริหารเป็นการภายใน 2) การสรรหาจากแหล่งภายนอก หมายถึง

การค้นหาคู่คที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการจากภายนอกหน่วยงาน การสรรหาจากแหล่งภายนอกมี 7 วิธี ดังนี้ 2.1) การบอกคนที่รู้จัก 2.2) ประกาศโดยผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ 2.3) การตีตประกาศในสถานที่รับสมัครหรือศูนย์รวมของการประกาศรับสมัครติดต่อผ่านสถาบันการศึกษา โรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยต่างๆ 2.4) ให้ผู้สนใจยื่นใบสมัครทิ้งไว้เพื่อเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาทดสอบหรือสัมภาษณ์ต่อไป 2.5) ติดต่อผ่านสมาคมแรงงาน 2.6) ติดต่อผ่านสำนักงานจัดหางาน 2.7) การประมูลจากบริษัทคู่แข่ง วิธีนี้ส่วนมากใช้กับผู้มีความสามารถสูงและเป็นหน่วยงานของเอกชน

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อมของงานบุคคล หมายถึง การเตรียมการเพื่อปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากรในองค์กรไว้ล่วงหน้า นับตั้งแต่กระบวนการสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอนย้าย การฝึกอบรม การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การปกครองบังคับบัญชา การดำเนินการทางวินัย การพ้นจากงาน วัดได้จาก 1) จำนวนของครูที่จบเอกภาษาอังกฤษมีเพียงพอ 2) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนคนไทย 3) ความพร้อมของบุคคลในโรงเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนด/คุณสมบัติของครูชาวต่างชาติ 4) ความพร้อมของบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพของครูชาวต่างชาติ 5) ความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างครูชาวไทยและครูต่างชาติ 6) ความพร้อมของบุคคลที่มีความรู้ในการจัดทำเอกสาร สัญญาจ้าง/ต่อวีซ่า/กรมแรงงาน ฯลฯ 7) ความพร้อมของบุคคลในการทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ 8) ความพร้อมของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงกำหนด

4. งานบริหารงานทั่วไป

4.1 ความหมายของงานบริหารงานทั่วไป

อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 34) กล่าวว่า ความหมายของงานบริหารงานทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายในและงานที่ติดต่อกับบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการไปได้อย่างดี มีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างคล่องตัวยิ่งขึ้น งานธุรการในสถานศึกษาเป็นงานทุกชนิดที่ไม่ใช่งานสอน งานธุรการเป็นประจำที่ต้องทำทุกวัน ผู้ทำงานธุรการของสถานศึกษาเปรียบเสมือนแม่บ้านของสถานศึกษานั้น ๆ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 57) กล่าวว่า ความหมายของ งานบริหารทั่วไปว่า หมายถึง การบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินการไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือที่วางไว้แล้ว และได้เสนอหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารทั่วไปมี 3 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม

สนับสนุน และประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหาร การจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารที่มุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตาม หลักเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3) มุ่งพัฒนา องค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรสมัยใหม่โดยนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วย ระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 65) กล่าวว่า งานบริหารงานทั่วไป หมายความว่า กระบวนการที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการการศึกษาทุกระดับทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข, หน้า 64) กล่าวว่า ความหมายของงาน บริหารงานทั่วไปว่า หมายถึง การจัดระบบบริการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงานส่งเสริม สนับสนุน และ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการการศึกษาทุกระดับโดยมุ่ง ให้สถานศึกษามีการ ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สุมมา กำเนิดมี (2551, หน้า 46) กล่าวว่า ความหมายของงานบริหารงาน ทั่วไปว่า หมายถึง การจัดระบบบริหารองค์กร การให้บริการงานอื่น เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการบริการที่ดีแก่ผู้เข้ารับบริการ คือ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การบริหารงานทั่วไป เป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารงานโดยมีวัตถุประสงค์ หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการ ให้บริการการศึกษาทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมุ่งให้สถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัดและ ให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

จอยซ์ (Joyce, 1992, p. 65) กล่าวว่า งานบริหารงานทั่วไปว่า หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วาง

ไว้ในแผนงานโดยมีหน้าที่หลักคอยประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและคอยอำนวยความสะดวกในทุกรูปแบบ

บราวน์ (Brown, 1998, p. 178) กล่าวว่า งานบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านงานสารบรรณ การเงิน พัสดุ งานอาคารสถานที่ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่แต่ละสถานศึกษาวางไว้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดระบบบริหารองค์การให้บริหารงานอื่น ๆ ให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการการศึกษาทุกรูปแบบ เน้นความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

4.2 ความสำคัญของงานบริหารงานทั่วไป

พิสมัย ถีตะแก้ว (2541, หน้า 144) กล่าวว่า งานบริหารงานทั่วไป มีความสำคัญในด้านการวางแผนการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนงานในด้านต่าง ๆ วิเคราะห์สภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการประสานงานในแต่ละฝ่ายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ดูแลความเรียบร้อยในระบบการบริหารจัดการในด้านอาคารสถานที่ การบริการนักเรียน การรับนักเรียน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 4-13) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบริหารทั่วไป ว่าเป็นงานที่ต้องดำเนินการด้านสารบรรณ จัดทำทะเบียน กำหนดแผนการรับนักเรียน ข้อมูลนักเรียนเพื่อรายงาน พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ และการสร้างความปลอดภัยให้กับอาคารสถานที่ ดังนั้น การบริหารงานทั่วไปจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องอาศัยข้อมูลในการจัดการศึกษา การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

เสนาะ ดิเยาว์ (2543, หน้า 96) กล่าวว่า งานบริหารงานทั่วไป มีความสำคัญ คือ 1) ด้านการวางแผน ในการจัดการสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ผู้รับผิดชอบต้องมีการวางแผนงานที่ดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลงานตามคุณภาพที่กำหนดไว้วางแผนการใช้เวลาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จ 2) ด้านการจัดรูปงาน การจัดรูปงานเป็นส่วนต้องมีผู้รับผิดชอบในการะงานด้านต่าง ๆ โดยได้รับมอบหมายให้ไปดำเนินการซึ่งในแต่ละส่วนที่ต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน 3) ด้านการเร่งรัดดำเนินงาน มีความสำคัญในการกระตุ้นการทำงานให้การสนับสนุนการดำเนินงานโดยที่ไม่ก้าวถ่วงการดำเนินการในแต่ละด้าน 4) ด้านการควบคุมงาน ขั้นตอนนี้มีความสำคัญในการบริหารงาน เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบงานได้ควบคุมการดำเนินงานได้เองอีกทั้งเป็นการติดตามความก้าวหน้า

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 95) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปว่า เนื่องจากการบริหารทั่วไป จะต้องดำเนินการในเรื่องการจัดทำธุรการงานสารบรรณ งานทะเบียน งานพัสดุ งานสวัสดิการครู อาจารย์ คนงาน ตลอดจนงานด้านอาคารสถานที่ งานรักษาพยาบาลเบื้องต้น งานประชาสัมพันธ์ และงานด้านความปลอดภัย ดังนั้น การบริหารงานทั่วไป มีความสำคัญ คือ ทำให้การบริหารสถานศึกษามีการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถที่จะสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้บุคลากรพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ

สุมมา กำเนิดมี (2551, หน้า 50) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไป ว่ามีความสำคัญ เช่น มีข้อมูลในการจัดการศึกษา การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร มีระบบในการบริหารจัดการ วางแผนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรภายนอก มีระบบการดำเนินงานด้านงานธุรการ สารบรรณ พสดุ มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน การรับ การจำหน่ายนักเรียน มีการจัดระบบควบคุมภายในองค์กร มีการจัดระบบความปลอดภัยแก่อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการบริการการศึกษาในทุกรูปแบบ เช่น การรักษาพยาบาล

แคนโดลี, และคนอื่น ๆ (Candoli, et al. 1992, p. 151) กล่าวว่าความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปว่า มีความสำคัญเพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริการในการบริหารงานอื่นให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการบริการการศึกษาทุกรูปแบบ เช่น การบริหารในการตรวจสอบคุณภาพ การประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

บราวน์ (Brow, 1998, p. 243) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปหรืองานธุรการในสถานศึกษานั้นสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามความต้องการ งานธุรการในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน หรือคอยสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรเป็นการให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 ความพร้อมของงานบริหารงานทั่วไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2542, ฉบับที่ 2, 2545, หน้า 32) กล่าวว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงหลักการความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพในงานด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งมีภาระหน้าที่ ดังนี้

- 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 8) การดำเนินงานธุรการ
- 9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 11) การรับนักเรียน
- 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 15) การทัศนศึกษา
- 16) งานกิจการนักเรียน
- 17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท)
- การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 20) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 21) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 66 - 67) กล่าวว่า งานธุรการโรงเรียน ได้แก่

- 1) การจัดการโรงเรียน ได้แก่ การกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการทำงานของครู
- 2) งานที่เกี่ยวกับกิจการนักเรียน ได้แก่ บริการข่าวสาร เวลาเรียนของนักเรียน รายงานถึงผู้ปกครอง
- 3) งานที่เกี่ยวกับครู คนงาน เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก
- 4) งานที่เกี่ยวกับหลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การสอน
- 5) กิจกรรมต่างๆ
- 6) งานธุรการ ซึ่งได้แก่ งานสารบรรณที่เกี่ยวข้องกับหนังสืองานงบประมาณ การเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์
- 7) การทำสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารโรงเรียน ได้แก่ วารสาร ประกาศ ทะเบียนครู สมุดลงเวลาทำงาน บัญชีจำนวนนักเรียน หลักฐานต่างๆ ของโรงเรียน

สุฤทธิ์ บุญนาค (2547, หน้า 17) กล่าวว่า การบริหารอาคารสถานที่ เป็นภารกิจที่สำคัญส่วนหนึ่งของการบริหารในสถานศึกษาในทุกระดับการศึกษา และถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารการศึกษาดังนั้นผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ เป็นอย่างดี จึงจะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอาคารสถานที่ ที่ดีย่อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน และบรรยากาศการปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้นๆ ด้วย การใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งผู้ บริหารต้องจัดแบ่งหน้าที่ ให้ถูกต้องเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นงานที่ส่งเสริมงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

รัชพล คชชารุ่งโรจน์ (2548, หน้า 105) กล่าวถึง งานอาคารสถานที่ ว่า อาคารสถานที่ ของโรงเรียนถือว่าเป็นหน้าตาของโรงเรียน เมื่อบุคคลภายนอกมองเห็น โรงเรียนจากภายนอกทำให้รู้ ได้ว่าโรงเรียนทันสมัยหรือไม่ ต้องมีการวางแผนผังระบบอาคาร และบริเวณโรงเรียนให้เอื้ออำนวยสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ สะอาด ปลอดภัย ส่งเสริม การเรียนรู้ด้วยอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยทั้งในห้องเรียน ห้องประชุม โรงอาหาร สามารถให้ ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง โรงเรียนที่ทันสมัย อาคารสถานที่ เป็นเอกลักษณ์ภายนอก ที่มองเห็นจะเป็นภาพลักษณ์ของโรงเรียนในการประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก และจะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนอย่างสมบูรณ์

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อมของงานบริหารงานทั่วไป หมายถึง การเตรียมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การบริหารงาน อื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการ ประสานส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการบริหารการศึกษาทุกรูปแบบมุ่ง พัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัด การศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดย เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล วัดได้จาก 1) สถานศึกษามีสถานที่ ที่จะปรับปรุงให้เป็นสถานที่เรียนของนักเรียน 2) มีสถานที่ที่สามารถ ใช้จัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะและมีอุปกรณ์เฉพาะ 3) ความพร้อมของเครื่องมือสำหรับ การทดสอบด้านภาษาของนักเรียนที่ต้องผ่านก่อนเข้าเรียน 4) ความพร้อมในการนำเทคโนโลยี สมัยใหม่มาให้บริการ 5) ความพร้อมในการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการร่วม กิจกรรมตามโครงการ 6) โรงเรียนมีความพร้อมในการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจอันดีแก่ ผู้ปกครอง 7) มีความพร้อมในแหล่งข้อมูล ข่าวสาร หรือสถานที่ ที่จะเสริมสร้างประสบการณ์ แก่นักเรียน 8) โรงเรียนมีแผนควบคุม กำกับ ดูแล ครูผู้สอนและนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จรรยา กนกนรินทร์ (2540, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการ เรียนการสอนสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับเตรียมความพร้อมใน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อำเภอคลองสะแก จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อ นโยบายที่เปิดสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และคิดว่าการสอนภาษาอังกฤษจะ ค่อยๆ พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับศักยภาพของครูและความชัดเจนของ

นโยบาย ตลอดจนการสนับสนุนทางด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ ครูจำนวนครึ่งหนึ่งเห็นว่าการสอนที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ ปัญหา คือ ครูขาดความพร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษและไม่มีความชำนาญในการสอน ครูมีภาระการสอนมาก สอนทุกวิชา และพบว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่มีการกล่าวชมเชย สนับสนุน หรือกระตุ้นให้นักเรียน ได้แสดงออก การออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติ และแก้ไขข้อบกพร่อง นักเรียนได้รับความสนุกสนาน

รานี ไชยวงศ์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษ และความพึงพอใจของผู้ปกครองและครูต่อการศึกษาเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนวิชัยวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบด้านปัจจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านกระบวนการประกอบด้วย โครงสร้าง การบริหารงาน ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน วัดผลประเมินผล ด้านผู้เรียน ประกอบด้วย ความรู้และทักษะตามหลักสูตรและเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ทักษะการทำงาน การแสวงหาความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สุนทรียภาพทางด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา สุขนิสัยที่ดี และคุณธรรม จริยธรรม ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวิชัยวิทยา จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับดีและเป็นไปตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ความพึงพอใจของผู้ปกครองและครูด้านปัจจัยอยู่ในระดับสูง ด้านกระบวนการอยู่ในระดับสูง และด้านผู้เรียนอยู่ในระดับสูง

เสาวภา จันทร์สงค์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษฉบับเต็ม (English program) ในโรงเรียนสองภาษาระดับประถมศึกษาจำนวน 10 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดหลักสูตร โรงเรียนวางแผนการจัดหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลด้านความพร้อมของโรงเรียนและความพร้อมของผู้ปกครอง จัดเตรียมอาจารย์ผู้สอนชาวไทยโดยการส่งเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ส่วนอาจารย์ผู้สอนชาวต่างชาติเตรียมโดยการจัดอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในโรงเรียนและส่งไปศึกษาดูงาน มีการจัดทำแผนการสอนระยะสั้นรายสัปดาห์จัดเตรียมอาคารสถานที่โดยการปรับปรุงชั้นเรียนใหม่ โรงเรียนใช้เอกสารประกอบหลักสูตรจากต่างประเทศ มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร จัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยการส่งเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นในการจัดหลักสูตร บุคลากรชาวต่างประเทศขาดแคลน และต้องการค่าตอบแทนสูง มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดบุคลากรชาวไทยที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษ บุคลากรชาวต่างชาติขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำแผนการสอน ด้านการดำเนินการจัดหลักสูตรโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดทัศนศึกษาและกิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนประเภทของจริง ของจำลอง บัตรคำ เทปเสียง ซีดี และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการวัดผลประเมินผล โดยใช้การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ นิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและเยี่ยมชั้นเรียน ปัญหาที่พบ

ได้แก่ นักเรียน มีความรู้พื้นฐานแตกต่างกัน ด้านการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร โรงเรียนมีการติดตามประเมินผล การเตรียมการจัดหลักสูตร โดยการสอบถามบุคลากรในโครงการและสอบถามผู้ปกครอง และมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร โดยการพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอบถามอาจารย์ผู้สอน นักเรียนและพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอบถามอาจารย์ผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา

นัยนา ไหมคำม (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้แผนการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหาวิชา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตลิ่งพินาศวิทยาสรรพ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 48 คน พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชา มีค่าเท่ากับ 77.03 หมายความว่านักเรียนปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้และมีผลการประเมินตามสภาพจริงระหว่างการจัดกิจกรรมได้คะแนนเป็นร้อยละ 77.03 และทำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 76.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 ที่ตั้งไว้

ชัยพร สกุลพนารักษ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1.1) การประเมินผล 1.2) การบริหารกิจการนักเรียน 1.3) การบริหารงานบุคคล 1.4) การบริหารงานวิชาการ 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 6) การประกันคุณภาพ 7) การบริหารงานทั่วไป 2) รูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมถูกต้องเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โอมาร์ค, และอีริกสัน (Omark & Erickson, 1983, unpagged) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนสองภาษา (bilingual) กับนักเรียนที่เรียนภาษาเดียวกัน (monolingual) ว่าได้มีการศึกษาว่า มีการพัฒนาทางด้านความคิด ทางสมองอย่างต่อเนื่อง สำหรับการเรียนหลักสูตรสองภาษานั้นเคยมีการนำนักเรียนที่เรียนหลักสูตรสองภาษา ไปเปรียบเทียบกับนักเรียนที่เรียนหลักสูตร 1 ภาษา ปรากฏว่าคะแนนของนักเรียนที่เรียนสองภาษาจะดีกว่านักเรียนที่เรียนภาษาเดียว นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบกับวิธีเดียวกันที่ศึกษา (bozinou-doukas, pearl and lambert) 1 กลุ่ม ซึ่งทำการทดสอบเด็กอายุ 10 ขวบ ที่เรียนโรงเรียนสองภาษา 1 กลุ่ม เด็ก 10 ขวบที่เรียนภาษาเดียว 1 กลุ่ม ปรากฏว่าการ

พัฒนาของกลุ่มนักเรียนที่เรียนสองภาษาจะทำได้คะแนนมากกว่า สามารถทำได้หลากหลายมากกว่า

เอสคาร์มิลล่า (Escamilla, 1994, unpaged) ได้ศึกษาสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนสองภาษา โดยมีเหตุผลในการวิจัยว่าโรงเรียนที่มีการผันแปรการสอนไปสู่โรงเรียนสองภาษาและที่เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีบริบทหลายอย่างที่มิมีอิทธิพลต่อการเรียนสองภาษาของนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า การเรียนสองภาษาของนักเรียนจะได้ผลดี โรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้รองรับหรือสนับสนุนสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเหมือนกับการเรียนในชั้นเรียนจึงจะเห็นผลได้ชัดเจน เพราะการจัดให้มีการใช้ภาษาภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนแตกต่างกันจะมีผลต่อการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่

แช (Chao, 2004, p. 802-A) ได้ศึกษาการใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ กับกลุ่มนักเรียนชาวเกาหลี ในโรงเรียนโกสแอนเจลอันไฟด์ (Kos Angeles Unfiled) โดยใช้รูปแบบของสติฟ คราเซน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู 10 คน และนักเรียนซึ่งเป็นชาวเกาหลี มีกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ การศึกษารูปแบบและทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากการสัมภาษณ์ครู การสังเกตห้องเรียนแบบไม่มีส่วนร่วมและข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน การวิจัย พบว่า เมื่อนำความรู้ในเรื่องของวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของเกาหลี มาใช้ในการสอนภาษาเชิงวิชาการกับนักเรียนนั้น นักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรม รวมทั้งผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนี้ยังสามารถสอดแทรกหลักไวยากรณ์ของภาษาเป้าหมายในระหว่างการสอนเนื้อหาได้

ปาร์คเกอร์ (Parker, 2008, unpaged) ได้สำรวจ 724 ครอบครัวในทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มุ่งส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในระบบสองภาษาในเรื่องใครเป็นผู้เลือกการศึกษาเป็นระบบสองภาษาให้กับบุตรหลาน และผลการศึกษาพบว่าหลายครอบครัวเห็นว่าการเรียนในระบบสองภาษาทำให้บุตรหลานสามารถพูด อ่าน และเขียนเป็นสองภาษาได้ (ร้อยละ 93.6) บุตรหลานจะได้ประสบความสำเร็จในระดับสังคมโลก (ร้อยละ 63.1) จะประสบความสำเร็จในโรงเรียน (ร้อยละ 63.1) และ จะสามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่มีความแตกต่างกันได้อย่างสะดวก (ร้อยละ 60.7) หลายครอบครัวถือว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นเป้าหมายสำคัญ สำหรับบุตรหลาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาในอนาคต รวมทั้งยังให้ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและการเงินนอกจากนี้แล้ว การเรียนในระบบสองภาษายังสร้างความภูมิใจในตัวเองให้กับบุตรหลานเพิ่มขึ้นและยังมีจุดเด่นในการที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับต่างชาติให้กับบุตรหลานเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสองภาษา ซึ่งต้องมีองค์ประกอบต่างๆ เป็นตัวบ่งชี้ของรูปแบบในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้อง

กับนโยบายและสภาพการในปัจจุบันที่ให้สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นโรงเรียนสองภาษาที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองได้ และพัฒนาชุมชนสังคมประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า และยั่งยืนต่อไป โรงเรียนสองภาษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยหลักการแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา ต้องอาศัยทั้งวิสัยทัศน์ของการบริหารการจัด มีบรรยากาศของความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นแรงจูงใจของทุกฝ่ายที่จะพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนสองภาษา ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงตลอดไปในปัจจุบัน และอนาคตในโลกแห่งโลกาภิวัตน์ ภายในปีพุทธศักราช 2558 จะเป็นการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศอาเซียนก็เหมือนเป็นประเทศเดียวกันมากขึ้นประชากรของประเทศสมาชิกจะไปมาหาสู่กันได้สะดวกและง่ายดายขึ้นไม่ต้องมีวีซ่าและไม่ต้องผ่านการตรวจอย่างเข้มงวด ดังนั้นภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งผู้วิจัย ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียนสองภาษา เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบในการศึกษาถึง ความพร้อมการในการบริหารจัดการศึกษาการเปิดสอนโครงการโรงเรียนสองภาษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร